КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(СВЕТ)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган

Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУЬЛА 1923 ШЕРА ДЕНА | 83 (4374). | ШОАТТА, 11 июль 1970 шу. | Мах 2 кап.

КIЕЖ ЙОАХАШ Я ЯЛАТ КХЕДЕРИЙ ЯХЬ

Халкъа тIахьожамхой сийлен декхар

Кхаьча а кхаьча чуэцаш ялт республика кхашка юрташкарча къахьегамхоша кхедаь ца бола ялат. КIимарс чIоагIа бехктокхаме ха я лаьтта леладерашта.

Дукха ха йоацаш кепайоазон тIа арабаьнна «1970 шерара хьувкъам чуэцилгеи юртбоахама продукташ кийчъелгеи Iалашдара де дезарех» бола КПСС Центральни Комитети СССР Министрий Советен соцам къоабал а беш, шоай низ кхобац механизатораша цхьа килограмм ца йоаеш сиха ялат чуэцаран юбилейни шера Даьхенна дукхагIа ялат даларн.

Ялат толамца чуйица доаккилге Iалашдаран из хеннахьа пачхьалкхенга дIакхачийтаран чIоагIгIа новкъостал да йиш йолаш ба халкъа тIахьожамхой, комсомольски прожектористаш. Цар сийрдача бIаргa кIал хила деза дерригa ялат чуэцарца, из пачхьалкхен амбарашка дIакхачийтарца, ча хьагулдарца, цунах аргIаш дарца, мукъадьнна лаьтташ ахарца, шоалагIа юе культураш дIаерца дуъзадения дола балхаш. Цхьаккха а кхоачамбоацар къайла ца дохийташ, болх тоабарa новкъостал деш, юбилейни шерара хьувкъам лорабарa нах оарцагIбоахаш хила беза уж. Хьаллаца магаргдолаш гIулакх да Грозненски района халкъа тIахьожама комитета дIадоладаьр. Ялат чуэцача хана халкъа тIахьожамхой болх даим фийле лоаттабара ца вIашагIъеллай нийс саг чуваргIа оперативни группа. Цун декхар да ялат чуэцара балхаш мишта лел хьажар, из цIена чуэца, чуэцаш а доадой хьожаш тIахьожам лоаттабар. Цу группа болх планах бу, ялат чуэцара болх тоабара ца оарцагIъяьхкай ерригa халкъа тIахьожама группаш. ХIара денна кул цу группа членаш кхашка.

Инициатива йолаш бу болх МалгIабика района «Кавказ» колхозерча тIахьожама группа а. Укхаза халкъа тIахьожамхоша даим шоай бIаргa кIал лоаттадора ялат чуэцара кийчо ера гIулакх, мишта тIахьожам лоаттабу кIанз ялат чуэцача хана а. Автотранспорта болх мишта бу, дерригa ялат чуэца агрегаташ, ялат цIанду машинаш боккъонца болх беш йий — уж дерригa дешаш шоай бIаргa кIал лоаттаду колхозерча халкъа тIахьожамхоша. Цудухьа лерттIа лела колхоза ялат чуэцара балхаш.

Цхьабакъда массанахьа а легац хагIкъа тIахьожамхой болх лела беззача тайпара. Хьаэцаргъа тай ГIудермесски районара «Дружба» совхоз. Цу совхоза кхаш леладераша дика хьувкъам кхабаьб укх шера. цхьабакъда болх лерттIа вIаштIехь ца баккхар бIаьрн делаш дикка ялат даймед чуэцаш. Масала, цу совхоза шоллагIча отделене мукх геттара лоха хьекалб, кIаьта маргIалгаш геттара диткъа хиннад. Цудухьа хьекхача маькта касараш лаьтта Iодийшад, оардача комбайнага лерттIа хье а ца эцалуш. Нагахьа санна цу совхоза халкъа тIахьожама группа ялат ну мишта эц хьожаш лерттIа тIахьожам лоаттабаь беларе ялат доарг а дацар совхоза зе а кургдацар. Цу тайпара гIулакх ла йиш йолаш дац хIанз, берригa къахьегамхой оарцагI а баька юбилейни шера кхабаь лакха хьувкъам чуэцаш латтача хана.

КПСС горкомий, райкомий, городийи районийи халкъа тIахьожама комитетий, партийни, профсоюзни, комсомольски юкъарлонцарча организацей декхар да халкъа тIахьожамхой теркам ялат сиха а доа ца деш а чуэцаран из кийчдарен балхашта берригача кхаш леладераша хаддаза тIахьожам лоаттабергболa гIулакх вIаштIехьдаккхара тIаберзабар. Цар бIаргa кIал хила деза ялат а кхыйола юрта боахама продукташ а пачхьалкхенга йохкара план кхоачашъярен кьайбашта ма эшша доакъар Iалашдарен дошаш.

ХIанз, ялат чуэцара балхаш шерра даьржача хана, чIоагIгIа лаьрхIама да хIара комбайнага, жаткага, автомобилага, тракторга, ялат цIендеча машинага боагIача тайпара болх байтилга, уж сеца латтаргйоацача тайпара цар болх вIаштIехьбаккхар. Цу гIулакха халкъа тIахьожама группай посташ хила еза болх беш кIаргa участке, хьатта, ялат тIадола машинаш лелача наькъашка. Цар декхар да техникаx нийса пайдаэцилга Iалашдар, цига нийслуш дола кхоачамбоацараш гучадахар, уж дIадахара сиха оарцагIбоалар. Халкъа тIахьожамхошка дерригa а кхоач—комбайнашта гермитизаци яьй, царех доза а Iодима а ялат хьакхара, кагаш гульера эша оборудовани йоаллий, ерригача агрегаташна болх бергболча заман цхьаннза а сахьат ца доадаш болх байтарa кхоачам боллаш механизатораш бий, болх беш йоаьха агрегаташ довгорца, хьица, кхы эшачунца Iалашйой, царна технически новкъостал лоаттадой, механизатораша эша хьалаш Iалашдаьдий, кхыдараш.

Чуэцача хана ялат ца дойтара лоаттабеча къовсама лоархIама декъа да из чуэцара балхаш дика дар. Цудухьа халкъа тIахьожамхоше да дезар да ялат лоха-лекха мишта хьокх, касараш Iо мишта дуаш, комбайна подборщики а ялат перда берда а регулировке яь бий хьожаш бIарг лелорга.

Хаддаза ялат тIадола машинаш лел кIанз кхашкара колхозийи совхозийи хьатташка а ялат дIаийдеча пункташка а долхена нахьашка. Царех машина рейсаш йодаш цхьа килограмм ялат доадийча а дукха зе хул боахама а пачхьалкхана а. Цу гIулакха а тIахьожам лоаттабе беза халкъа тIахьожамхоша. Уж хьажа беза машиний а прицепий а кузоваш ялат Iоухергдоацаш тоаьйий, машинаш лела наькъаш тоадаь дий, ерригача машинаш тIара шофераш кхашкарча наькъашка лелаш еззача тайпара машинаш лелаеш бий. Цига гучадаьнна кхоачамбоацараш сиха дIадахара оарцагIбоала беза тIахьожамхой, боахама кулгалхошта, партийни организацешта хьалхашка уж дешаш уотта а деш.

ХIанз ялат чуэцаш латтача хана де дезаш дукха балхаш да юрташкa — шоалагIа юе культураш дIаер, гурахь ялат дIаде лаьтта кийчдар, хьайбашта доакъар Iалашдар. Лаьтта мишта оах, доакъар кийчдара балхаш мишта лела, из хьайбаша Iа доаккаргдолча дIа тIа кьой хьажар халкъа тIахьожамхой декхар да. Халкъа тIахьожамхоша къовсам лоаттабе беза вIаьмaнна доал ца дарца, кхом боацаш леладарца, фийле пораe еза социалистически доалаьe.

Ялат чуэцара а из кийчдара а лоаттабеча тIахьожама дукхагIа нах юкъесозар, хьувкъам сиха а кIаме ца дойташ а чуба новкъостал дар, чудена ялат мишта лораду хьажар, Даьхенна дукхагIа юрта боахама продукташ луга Iалашдар из да хIанз халкъа тIахьожамхошта хьалхашка латта керттера декхар.

ВАРШАВСКИ ДОГОВОРА ЮКЪЕ ДАКЪА ЛОАЦАЧА ПАЧЧАХЬАЛКХЕНИЙ ЭСКАРИЙ ШТАБНОЙ УЧЕНИ

Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхений вIашагIтеха герзашцара низаш оперативно кийчдара планага хьежжа 1970 шера 1-ча июлера 9 июле кхаччалца йолча хана Венгерски Халкъа Республика территоре тIа лаьттаи тIарча бIуи, фегахьарча тIема дукхаларча оборона бIуи, тIема-фегарча низий, тIема-фордa флотаний оперативни штабий штабной учени яьй.

Ученека кулгалдеш вар Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхений вIашагIтехача гераашцарча низий главнокомандующа Советски Союза Маршал И. И. Якубовский.

Цхьана яьча учене новкъостал дир массе тайпарча гераашцарча низий штабий болх дIахо дикагIа тоабара. инаралашта, адмиралашта, эпсарашта еш йола оперативни кийчо аргаьякка тоаьра. хIаьта мишта вежарашха долча эскарашта юкъера тIема доттагIал чIоагIдара а.

(ТАСС).

А. Н. КОСЫГИНА Г. А. НАСЕРАЦА ХИННА БЕСЕДА

9 июле беседа хилар СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгинаи ВIашагIкхийттача Iаьрбий Республика Президента, Премьер-Министра Гамаль Абдель Насераи юкъе.

ДIахо дагабаьлар хьалхагIа дувца доладаь хиннача цхьадолча дешаех шоашта хетарх.

(ТАСС).

КОСМОС-353—СИГАЛА

9 июле Советски Союзе сигальяхийтай «Космос-353» яха аргIахара Лаьттан искусственни спутник. Спутника тIа оттаьча аппаратура боарамагIа болх бу. Iоаухача информацена обработки еш я координационно-вычислительни центр.

(ТАСС).

«Лаьтта леладара лакхе ЦК Пленумо эттара керттера декхар лоархI ерригача юртбоахама культурай хьувкъам лакхбаран ялат, боамби, шекара свекла, гидуаргаш, баьцадаараш, коартолаш, кхыйола продукташ хаддаза дукхагIа йоахийта Iалашдаран тIехьара дерригача халкъа къовсам вIаштIехьбаккхарах».

1970 шера 3 июле КПСС-ЦК-ноькъи Пленумо баьча соцам тIара.

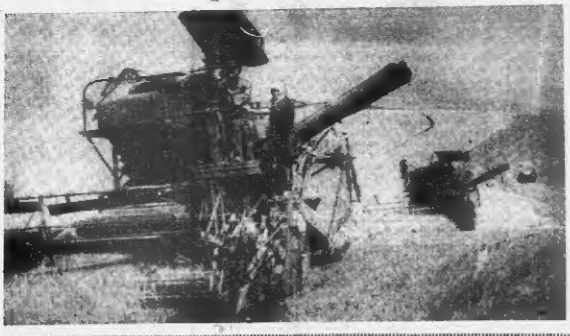

Ялат сиха чуйица лакхара Сунженски района «Цlена Эсзарап» колхоза кхашни яьржача ахьс хьалха латтачарех ба мари сесаги ЦечоергIар Якъуби Болихани. Денна 250—260 центнер кIа оард цар, норманах доагIар 180 центнер долча.

СУРТА ТIА: ЦечоергIар агрегат. Н. КОБИАШВИЛЕ сурт.

ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Наурски района боахамий отделенешка, бригадашка, хьатташка, фермашка шерра дIабовзийташ ба хIанз июльски Пленума баь соцам. Цу лоархIамеча материалаша хьалаз совдоах укх пятилетка тIехьарча шера тIайийца социалистически декхараш толамца кхоачашдара низ кхо ца беш къахьегаш болча района кхаш леладерий. ПхелагIча июле пачхьалкхенга ялат дохкара ялан 101 процент кхоачашъяьй районо. Ништа плане 6500 тонн дохка дезача 6582 тонн ялат дехкад Даьхенга. ХIанз дIахо дохкаш а да.

Района боахамашта юкъе эттара дукхагIа ялат дехкараш «Терский» совхоза къахьегамхой ба. Планах 2900 тонн дохка дезача хIанале 3114 тонн ялат дехкад цар пачхьалкхенга.

Гурахь дийна ялат чуэцача къахьегама лакха хьокхамаш доах дукха комбайнераш ба районе. Царех ба ялат доа ца деш, сменни нормаш хIара дийнахь тIехкхоачашъю «Терский» совхозерча комбайнераш, Курбанов Курбэ, Кузьмин Василий. Хьувкъам чуэца болабеннача дена Курбана 208 гектара тIара 4232 центнер Васие 188 гектара тIара 4218 центнер ялат аьрдах. Дика къахьег «Россия» колхозерча комбайнераша хIанзале 264 гектара тIара 3930 центнер ялат аьрдача Новоселов Николаяи 196 гектара тIара 3928 центнер аьрдача Алифимов Иваней. Лакха хьокхамаш доах шиъ бьла тIа «Красное знамя» колхоза комбайнера Страх Петра а. 210 гектара тIара 3585 центнер ялат аьрдах по а. Шоай балха нормаш тIехкхоачашъю Ленина цIерагIча колхоза комбайнераша Кондыба Тимофея, Жуков Владимира, Поплутин Дмитре, кхычар.

Белгалдаьккха доагIа района боахамаша пачхьалкхенга дохкеча ялата дикал вай республика кхыча районашкарча боахамаш дохкачунца нийсдича дукха дикагIа йолга. ХIанз юбилейни шера тIайийца социалистически декхараш кхоачашдара тIагIертга къахьегаш ба кхаш леладераш.

Даьхен элеваторашка — дика ялат

БарзIагIа июль хьатIаккхоачаш пачхьалкхенга 36368 тонн ялат дехкад вай республика боахамаша. ХIаьта статуправлене даннех ялат чуэца еттача хана дена 63369 гектара тIара 123022 тонн ялат аьрдаа боахамашка. Цо хьагойт вай боахамашка аьрдачох 25 процент ялат мара Даьхенга дIа ца кхаьчалга. Цхьаболча боахамий хьатташка Iайнад дукха ялат, бакъда пачхьалкхенга из дохкара сихлуш бац уж.

Иштта, Грозненски района колхозашкеи совхозашкеи 24325 тонн ялат да аьрда. ХIаьта пачхьалкхенга дехкар 3400 тонн, е 14 процент мара яц. МалгIабика района боахамаша 7617 тонн ялат аьрдад, пачхьалкхенга дехкар — 477 тонн я, е долаш долча ялатах 6 процент.

Цул совнагIа, хьалхарча денешка боахамашкара нийсача ялата анализ йича белгалдаьлар, цхьаболча боахамаша пачхьалкхенга геттара лоха качество йола ялат дохкилга.

Иштта, «Кругловский», «Надтеречный» совхозаш пачхьалкхенга дохка кIа дукха нуьхаш йолаш, кхоалагIча группа 20—23 процент мара клейковина а йолаш, 5—13 процент клоп-черепашка яхача са довлача хIамо толхаяь да. Клейковина 20 процент мара а йоацаш дукха тIоадаа йолаш да «Горячеисточненский» совхозера хьаккхуьа ялат.

Пачхьалкхенга дохкаш долча вIица клейковина кIезига хилар бахьан да, цхьаболча боахамашкара кулгалхоеи специалистеи клоп-черепашка яхача кIина зе деча хIамашна лоаттабаь къовсам локбар, хIаьта низ болча «Безостая-1» яхача сортах дола кIа кхедара агротехника нийса ца леланр, кхыдараш. ВIалла ла йиш яц цхьадола вай боахамаш пачхьалкхенга лохача кондицех дола ялат дохка балар. Иштта, Артемовски элеваторе 20 процент тIоадаа хилара совгIа вар хьаж а йолаш 10 машин кIа дIадала гIерташ яр «Озерный» совхоз, цу тайпара кIа долаш цхьаерзайир элеватореа «Верхне-Наурский» совхозера шлх машена а.

Итт процент нуьхаш а боахкаш да Аргунски элеваторе Шела района «Автуринский», «Джалка» совхозаша хьаккхуьа ялат.

Нийса хургдац республика дерригача боахамаша цу тайпара во ялат пачхьалкхенга дохк, аьлча. Иштта, Наурски районе совхозашеи колхозашеи пачхьалкхенга дохка ялат цIена, дика доаъдаь, лакха дикал йолаш хул. Цудухьа кхыча боахамашца нийсдича царна тела маькаш лакхагIа хургда. Иштта дика да Урус-Мартана района «Горец», «Гойтинский» совхозаш. Грозненски района Ленина цIерагIча «Советская Россия» яхачеи колхозашна пачхьал кхента дохка ялат а.

Л. ЗАВЛИЕВ.

Фу гучадаьннад хьалхарча деношка

Укх дезача юбилейни шера 18000 тонн ялат пачхьалкхен амбарашка чутасса дош деннад Ньсарерча ахархоше.

Из дош кхоачашдара хьалхара балхаш дIадоладеннад укхаза. Укх деношка кхашка аральннай комбайнаш. 10—12 балха дийнахь 8830 гектар кIам мукъ чу а нийца 11.200 тонн гаргга ке бола ялат пачхьалкхенга дохка дезаш ба ньсархой.

Сена дувц «Экажевский» совхоза керттерча агронома новк. Албогачиева.

Селхан доладеннад тхо мукх хьакха. Экажкъонгий - Юртара мукх чуийцача 60 гектарах хIарaне тIара 24 центнер йоал, хIаьта СурхотIарча отделене 50 гектарах кIаоане тIара — 27 центнер.

Района кхыча боахамашкара а ух уж санна дог гIоздоаха хоамаш. Ньсаре вIалла ца хиннача тайпара дика ялат хьийнъед укх шера.

ХIаьта а ялтаца чуэцалга сов шортта, сабаре леладу укхаза.

Цу вай дийцача «Экажевский» совхоза чуэца дезаш 2700 гектар кIан мукки ба. Ер корреспонденци аз язъеш яхо ди дьннадер из болх цига дIаболабеь. Оттаьча графиках цу юкъе цига чуэца дезар 225 гектар ялат, чуийцар 110 гектар мара яцар.

Цхьаьаца бахьан доацаш мича дул хIама. Цу гIулакхе а да шиъ бахьан. Цу кхаь дийнахь ерригаш а 5 комбайн мара болх беш хиннац совхозе (хьа езараш 18—19). Мичай вожаш! СаьмуIашка новкъостал де совхозе яийта ях комбайн «Лакхачокхе» яр, хIаьта вожаш централни усадьбе боккъонца тоахнзе латт. Кхашна хила езача 18 комбайно дергдар пленно де кхийнадеш цу кхаь дийнахь. Мишта юкеметтаоттаргда цу юкъе ца деш дисар! Цу гIулакха уйла е оаз специалистеше, кулгалхоше.

Цхьаьнна уйла а чуйоас кхашна лелаш. Кьаьсга гуш да цхьаболa кулгалхой доалахой оарцагIбаргинлерах тешаш болга, бакъда, доалахой а мича багIа Iе яха паргIета баьнне, цар шоай а де сагота, тIеркьашка тетта йиш йолаш чIуллекаш.

ХIаьта а Ньсарерча боахамашкара цхьабола нах царгахьа хьежаш, царга сатуьсаш ба. Лоалахой новкъостал дага хиннадецa хIана даннад укхазерча совхоз-техникума къахьегамхоша шоай хьувкъам 10 дийнахь чуэцартба ьынна дош?

800 гектар совгIа ялат да укхаза чуэца дезаш. Йолаш ераш ерригa а 6 комбайн мара яц. Царех 5 аральннай, цаI Яндарерча бригаде латт хIамэчул тIехьагIа тоае езаш.

Цу тIа укх аральнараш а мичаь ясахьетоа санна бола беш. 6 июле дар иза. Шин-кхаь сехьата иза юкъе сеца лаьттар Чориев Мальмада комбайн, тIехьашкара чарк кеца а вина. Дукха лийлар Махьмад насос лехаш. Нагахьа санна из сов кадай, сагота хиннеецаре кхы дукхагIа латта а мего. Цун тIехьа сецар Горханов Висита яр а. Фуд? Копнитель болх беш яц. Ча ше доагIича тайпара Iолегаду. Тоае эттер механизатор. ХIама хиланзар. ГIаьнадаргдолаш дар гIулакх. ТIаккха цхьаьнна команда а еина тIехьа ча мугIараш а дуташ болх бе волаввлар Висит. Цудухьа цхьаннахьа холаш а долаш, шоллагIчальe тьакза насарий хьисала ча а уллаш дар из кха.

Из гулда эттача шиъ тайпара механизмаш вазаргьа хIанз...

Иштта мара цу йолаш йолча комбайнаша болх беш ца хилча масса ди дезаргда хьогI-совхоз-техникума ялат чуэцаре! Цхьа бутт хиллал ха езаргьа...

Цу гIулакхаша хьакьокх района йолчарел совгIа кхы а комбайнаш эшалга. Уж ца тоьар, цар лерттIа болх ца бар бахьан долаш дукха транспорт а латт сеца.

Укх шера санна дика, уйла тIаэгийта кхашка болх бечар материални безам совбаккхара укхазара кулгалхой оарцагIбаьнна дагадагIац сона. Цу вай юкъеча совхозе - техникуме шиъ норма кхоачашъечa комбайнаре 19 сом 60 кепиги ахча эц кIара денна. 10 гектар а кьенза цо норма кхоачашйой а сом элаги да цуи, хIаьта цоь (хьалхарча 10 дийнахь лаьрхIа) 60 процент IотIатоз. Цул совгIа премена лаьрхIа 10 сом кхы а лу.

Дукха ба района боахамашка шоай агрегатех бизза пайда эца, цхьа сахьат зехьа дIа ца дохийташ бола комбайнераш. «Экажевский» совхозерча комбайнера Кациев Iумара 12—13 гектар хьокх дийнахь (норма 7,5 га).

Юкхера а доци але лоа кхашкара ала езача информацех, хеемаш. ХIара совхозе, хIара отделене, из гIулакх кхоачашдаш мел хила беза. Из укхаза хIанз долаш дац. Хала да отделена, совхоза шьан дийнахь ялат чу мел нийцад, мел лаьтта аькад, ча мел гулдаьд, иштта кхашка ду кхыдола балхаш мишта лел за.

ЦСУ телефон текача:

— Тхога ерригача районе ялат чуийцад аьнна хьенна цифра 147 гектар я, — аьлар цигерча болхлочо Уждаев Махьмада.

Цу из оелача хана ялаташ чуэца доладенна дикъагIа ди дар.

Райисполкома производственни управлене планови отделе а саг вецар кхашкара бахьдар доаш.

— Сона хац сведенеш хьетала езар а уж хьанйа езар а малла.— Со са хIанз уполномоченни хьожаьча мельзаводе яха сихъенна хьуза, аьлар цигарча экономиста к. Ярошенкос. Дийнахь баь болх хьакьоккаш цхьа шиъ тайпара района масштабах бола сведенеш хила йоагIа ялаташ чуэцача хана.

М. КАРАЕВ.

Балхаш «цхьатарра сиха» доре

37 градусага дIакхоачаш йIаьйха яр ара. Иштта дIайха даьккхача деношка Iалаьмате хела да ялат чуэцаш боаккача механизаторашта. Цхьабакъда Шелe района «Прогресс» совхоза кхоалагIча отделене агронома балха хьалаш кхача тайпара да. Башка новкъа яи нуина йIоехал. Ялат чуэцаш латтача участкана юкхе гIоала доагIача орьца йисте нгIача гаьна кIал Iе дийзача оагIорахьа а оалаш агIа Шамирханов Мухьмадa.

Дийнахь цхьайтта сахьат даьяна да яр ив. Гурахь дийна кIа чудахьача кхай гIа я бархI комбайн. Цхьабакъда царех болх беш-м ялх мера яц.

— ХIана латт шиъ комбайн болх ца беш, сайна дукха ха баь?

— Сийсара сайцай уж, — жоп лу агронома Шамирханов Мухьмаде. Кантаев Ризвана комбайна передачий коробка йодшинник ехай. Из лаха вахав совхоза механик Бойчев Иван. Цо повшин юк арга хьежаш сена юкъе Iийне мужа улка яр. ХIаьта вож. Берилзо Николая яр, клавшина оал бета латт.

Цхьа юкъ йоалаше а ерригa комбайнаш а сайцар.

— ХIанз фу хинах яарна?

— КIезигдукха шоай комбайнех кулг тоза сайцаб комбайнераш, — йоах агронома.

Отделене хьекъадь ялат чудара темпаш иштта хиларах нийсдена хургда-кх ялат чуэцалга тIехьа довлаш хадаc. Хьажал. Дерригa гурахь дийна хо бола ялат 669 гектар да. 395 гектар мукх дисар кIан. ХIаьта ялат чуэца доладьа 18-ча июле. Ялхайтта дийнахь отделене комбайнераша чуденар ялх бIаь совгIа гектара тIара ялат да. Лакха йиъ тIаккха отделенерча бархI комбайна къахьегама оасарле! Юкъера лаьрхIача хIера комбайно денна йиъ гектара гIара чудахь ялат. Нормаш шоаза совгIа дукхагIа я.

Ялат чудара балхаш иштта шорта лелара бахьанаш кхы а да. Масала, комбайнаша оарда ялат кхай тIара дIауза машинаш тоьал эьнча кхы гIа а йиъ машина яйтай отделене. Цхьабакъда цар болх лерттIа вIаштIехьбаьккхабац. Иштта Iурра денз дельа ка хиллалца болх ца беш латтар новкъостала ена № 26-78, № 50-82 йола шиъ машина. ХIаьта комбайнераш, бункер йизачул тIехьагIа дIадоассаде машина лехаш лел, комбайнаш сеца а еш. Аргунски «Сельхозтехника» шофера Н. Акаева Iурра денз делкъелца цхьа рейс мара яззар.

Кхы да белалургволаш дац комбайнерашта гIулакх делга а. ДаьлагIа ди да кхай тIа хаппахьа мала хий ца дахьа.

— Хий кхухьаш хинна машина ехай, цудухьа трактораца кхухь из хIанз. ХIаьта трактора кхувц вIаши гаьна ядача пхе отделене хиппахьа хий дахьа, — болхамаш уаз отделене агронома.

Цунна дагадохад гаьна доацаш бовлача (Белгатой яхача юрта юхе) хьастара хий да, пе хIама а доцаш латта машина яхийта. Из бахьан долаш аьрка чура бIеха хий мела дезаш хул механизатораш.

Гектара мела лел отделене кхаш чах цIенаара, лаьтта ахара, шоьлагIа юе культураш дIаера балхаш. Иштта 250 гектара тIарча чах мара аргIаш даьлла воргIлагIа июль тIаккхоачаш. Уж балхаш деш шиъ троссовн волокушеи йиъ нолесии трактори я. Сменни нормах 30 гектара тIара ча гулде деза царех хIаране. Цхьабакъда, хIанзалца даьча балхаша хьахьокх норма кхоачашъяра уж гаьна хилар. Чах цIендаь даьначох а 180 гектар мара лаьтта аьхадац хIоиз а. Кхы а кIезигагIа да ялат дIадийна кхаш. Планах йиъ бIаь гектара тIа силоса дIае лаьрхIача дьажкIаех 130 гаргга гектара тIа мара йийнаац уж.

— ХIана лел уж балхаш иштта эсала, — хетт аз отделене агрономага.

— Тхоай дерригa низ тIа а бахийта ялати, доакъара йийна баьнаш чуэца гIерташ доаха тхо, цудухьа низ дIакхачац дерригa балхаш цхьатарра сиха де, — жоп лу агронома.

«Цхьатарра сиха»... МалагIа балхаш де теш отделене сиха дераш? ХIанз кхашка деш долча болхех цаIаш хьалхадаха, вожаш тIехьадаьа йиш йолаш балхаш дац. Уж дерригаш а: ялат чуэцар, чах аргIаш дар, лаьтта ахар, цу тIа шоалагIа юе культураш дIаер, доакъар Iалашдар — дерригаш а цхьатарра сагота комплексатIеи де дезаш балхаш да.

Хоаш дац отделене специалисташа, кулгалхоша цаIаш тьалхa а тетташ вожаш тIехьа а тетташ, хIаьта цхьаннахьа бола лерттIа вIаштIехь а ца боаккхаш хIана багIа.»

М.-Р. ПЛИЕВ.

ГIулакх вIаштIехьдаьккхача

Итт сахьат даьннадар Урус-Мартана района «Гехинский» совхоза хьалхарча отделене гурахь дийна ялат хьокхача тхо кхаьчача. Укхаза бархI комбайн яр ялат хьокхаш. Хьалха чоагIа комбайн пIаьхха гехар. Из сецача иштта цу сахьате тIаьхар кхай йисте лаьтта автомашина. Iайне кIа чапхона тIа а етта. дIаьх болх бе эттар комбайн. Цу комбайна тIа болх бер совхоза эттара дикагIа бола механизатор Амаев Ахьяд вола хайра сова.

— Дика оардалу ялат — йоах Амаева. Ялат хьокхаша оардаш бола системаш дика тоаьь хиларах кIезига дов из. ХIаьта укх шера хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 25 центнер хьувкъам чуэца социалистически декхар тIаийцад комбайнераша. ХIанз тхо болх беш долча укх участка хIара гектара гIара кIезигагIа дале а 28 центнер ялат чуэц оаха.

Ялат хьакха йиш йолаш денача ден хIара минута лоархIаме хет комбайнерашта, хIана аьлча, 8—10 дийнахь дерригa ялат чуэца дерзI цар. Чуэца дезаш хиннар 110 гектар мукх 1450 гектар кIан да.

Ялат хьекхача моттигашка лехача а низткъа кьел ца эцаш баса ка мара нийсбаланзар кхона.

Ялат доа ца дара дика кийчъяьй шоаш машинаш шофераша. Иштта улгар а теха лакхъяьй кузова оагIонаш, хийра хинна моттигаш дIакъайлай. ХIара шофера-вей йолаш я маршрутни листаш. Цар тIа белгалъяьха ялат дIаоза деза наькъаш. Ялат чудолаш дIаяхача машинай учет дика лелаю. ХIаьта болх чакхбаьча комбайнера лаьрхIари, хьатта дIаккхаьча-ри, шоаш лаьрхIачунца нийсдеш тIахьожам лоаттабу цар. Лоаммаьлча, боккха теркам тIабахийтаб совхоза кулгалхоша юбилейни шера хьийкъа ялат доа ца деш чуэцара.

Групповой методах ялат чуэцаш ба боахама механизаторий. Цхьайтта комбайн кхаь группа йийкъай. ХIара группа керте воккхагIа вола механизатор латт. Цу гIулакхо торо хулийт ялат сиха хьакха, хIаьта кIезигагIа дус из кхай тIа, цул совгIа вIаши новкъостал де, еха машин тоае, къахьегама дисциплина айе.

— Дукха мероприятеш белгалъяьй оаха къахьегамхой балхацара безам совбаккхаран беча балхах бехктокхам лакхбаран, — дувц совхоза керттерча экономиста новкъоста Умархаджиева. — Иштта ялат хьокхаш 10 дийнахь сменни нормаш кхоачашъеча комбайнера 60 процента пхе дайнахь нормаш кхоачашъячоа 30 процента ахча тIакхетаргда эланена. ХIаьта нормаш тIехкхьаккхача хIара процентах цхьа сом тIакхет. Цул совгIа пхе дийнахь баьча балха итогаш аьлча тIехьагIа эттара дукхагIа ялат аьрдача комбайнера 25 сом, шоллагIчоа —15 сом, кхоалагIчоа — 10 сом према лу. Цу тайппара ахчаи премеш лу кхыча балхашка массарел дикагIа къахьегачарна. Гурахь дийне ялат дерригa а чудена даьча эттара дикагIа болх баь механизатораш совхоза ахчах путевкаш а нийца салаIа бохийтаргба. ХIаьта делкъа хана лу кхача мах боацаш лу совхозо ялат чуэцача къахьегачарна. Цудухьа хьийр вхо ца деш къахьег механизатораша. Къаьстта лакха къахьегама толамаш доах комбайнераша Амаев Ахьяда, Майрбеков Мичас, Хажимурадов Iисас, шофераша: Талхигов Вахас, Алимханов Къудуса. Централни хьатта тайп-тайпара балхаш деча Мусаева Айнас, Сулейманова Зарас, ЦIапиловь Хадисата, кхычар. Шоай дийнахьара балха нормаш тIехкхоачаш ца еш ди дIадахийтадац цар.

М. ХАМАТХАНОВ.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ТОАБЕ ТIАХЬОЖАМА КОМИССЕЙ БОЛХ

Халкъа боахама декхараш тоамаца кхоачашдара лоаттабеча къовсаме парторганизацешта новкъостал деш боккха болх баьб парторганизацей предприятейн учрежденейн администраце балха тIахьожам лоаттабара йолча комиссеша.

КIезига хIама даьлац цу даькъе Грозне партийни организацешкарча комиссеша а. Цунах дийцар укх декошка хиначча городской совещане-семинаре цу комиссей председателашеи парторганизацей секретарашеи.

Дукха пайда йийцар совещане дакъа лоацаш хиннараш Грозне станце локомотивни депо комиссе председатела машиниста В. М. Пронина даьча къамаьлах. Отчетно-хоржамиё партийни собране коммунисташа денна накъаш кхоачашдеш, комиссе членаш бокъонца хьежар ремонтни бригадашта баьча балхага, тепловозашта ремонт дика ца яра бахьанаш гучадаьхар. ТIахьожамихой докладной записке предложенеши йийцар депо парткома шиш ихьан заседане. ХIанз ремонтникаша дийнаькъ буси ца хаддаш болх болба аьлна, комиссе оттаяь предложени толамца юкъейоалаеш я, цо йиш хулийт ремонте латташ локомотиваша йолкка ха лоацъе.

Пайдане а лаьдугIа дог доаеIаш а дар «Старогрознефть» НПУ тоххама кIоарга буруя тохача конторе буровой вышкаш хьалъалга хаиниа а дикя а чакхдаккхара тIахьожам лоаттабеча комиссе председатела М. Т. Заяре даь къамаьл. Из контора 5000 метрал кIоаргагIа йола скважинаш яха йолаеннай. Ишта кIоаргIа йола скважинаш яхара буровой вышкаш елга чоалхане гIулакх да, цкъаза 40—50 дийнаьх болх бе безаш хул из. Хьалха латтача бригадаша 26 дийнахь бу из болх. Цу бригадай опыт чехкагIа дIаяржара ле мал дезар деш я партийни комисси. Буровой вышкаш хьалъелга тIехьатеттарех цхьа бахьан планироване сетевой графики балхий ца1 йола схемен йицъенна хилар гучадаьлар тIахьожамкхошта. Сетевой график юкъейоаларо вышкомонтажни мехага йиш хилийтар вышкаш хьалъяра ха ерригача бригадашка 26 денага кхоачеш хIаэнгъе. ХIаьта «Грознефть» объединене из 40 дек боарам болаш я. Цул совгIа парткомиссеша юкъейнхьяй вышкаш хьалъелга сиздеш йола кхы дуккха предложенеш я. Укхаза цIенкашта тIахьожам лоаттабу кIаре вышкомонтажника шиё квалификаци лакхъяра а цо кхийола смежни профессеш Iомаяра я тIехье.

Дукха хIама долаш вар «Нефтегазпромавтоматика» лаьрхIа йолча проектно - конструкторски бюрон разработкаш дика а эффектно а яра тIахьожам лоаттабеча комиссе председатель К. З. Урезвев а. Цу комиссе балха хIехь керттера моттиг дIалоац производство резерваех пайда эцалга тоадара, къахьегама овсаролс лакхъяра, проектни балхаш сиздара дешаша, технически документацеш, макеташ, опытни образецаш. гIалат доацаш кийчъяра халкъа боахаме экономе режим чIоагIъярахи производства резерваех пайда эцалга тоадарахи долча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмога хьежжа уттаеш йолча автоматика средстваш тешамегIен эффективность йолаши хулга лакхдара долча дешаша. Комиссе дакъа а лоацаш Письмо тIа маххара мероприятей план оттаяьй, из толамца кхоачашъеш я.

Чертежни документаци калькулироваи а ца еш кийчъяра метод оперативни юкъейоалара комиссе даь гIулакх да. Болх бе йолаялийтай непайоазон машина. Балха документаци, автоматика средствай опытни образецеш, кхы дуккхадар паралельно кийчдара метод юкъейоалаяьй.

Цхьанна йолча службаша мероприятей план кхоачашъелга доходу аьлла хоам хилча тIахьожама комиссех йолча Положене маьххара, комиссе партбюрогеи администрацегеи дIахойт ишта хIама хилар. Масала, снабжене гIулакх мишта латт а хьежа, снабжене отдела начальник балха тIа мегарг ца хилара дош оттадир.

Администраце бечa балха лоаттабеча партийни тIахьожама хьалхле ледаярах дийцар «Красный молот» завода парткома секретара В. М. Шейкина. Тайпайтайпара цхи комисси я цу предприяте болх беш. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо дийшачул тIехьагIа уж комиссеш хьежар коллективера къахьегама дисциплина миштай, къахьегама овсарле лакхъяра план мишта кхоачашъю. Тохкам баь гучадаьнначох боагIаш бола социам бир парткомо, администраце приказаш араяьхар. Комиссе белгалдаьха кхолчамбоацараш дIадахара лаьрхIа долча гIулакхаша дирекцеи профсоюзаи бокъо лу дисциплина телхаераш, прогульщикашта Iейнара отпускаш ца яла, салаIара цIенош бахара бокъонек уж баха, квартира ялара хаьаш тIехьалха, кх. дI.

Балха опыт йовзийташ къамаьлаш дир КПСС Заводской райкома партийни комиссей балха координаци инициативни группа председатела А. Ф. Бессоновас, А. Шериповa цIерагIча Грозненски нефтемаслозавода капитальни гIишлошъяреи керда техника юкъейоалареи комиссе председатела М. Г. Волгина, швейно-производствени объединене керда техника юкъейоалаяра комиссе председатела А. Н. Кожемякинас, «Главунивермага» советски торговле бокъонаш леладра тIахьожам лоаттабеча комиссе председатела М. А. Королевас.

Семинара - совещане итогаш дир КПСС Грозненски горкома секретара А. Я. Давыдова. Цо дийцар пятилетка чаьхйоалача шера Грозненска городской партийни организацеша хьалхашка латтача декхарех.

В. ЛАВРИНЕНКО,
КПСС Грозненски горкома организационно - партийни балха отдела заведующа заместитель.

Синегорье... Магадански областа карта тIа хIанз а белгадъяьлза а из поселок. Дукха ха йоацаш хьалъеттай из лаьлача гуйна кIал, хьарсам дизза доагIача массача Колыма берда йисте.

Шоашта тIабиллача баьдах доккхал ду Синегорье бахача нахa. Укхаза, мехка Юстарча Къилбаседа - Малхбоален доккхагIа долча хинех цхьанне тIа, даим гIорйоаллача зоне, хьалъеш латт нна бола энергетически центр — Советски Заполярья промышленноста тов тергйола Колымски ГЭС. Моттегерча материалех хьайотта дерал 100 метр совгIа лакха гIо плотина. Цо хьаертыя итташ километраш долча лаьттан тIа шиё дохийтаргхолаш бола водохранилище.

ГЭС-а проект оттаьяраш «Гидропроект» яхача институтa Ленинградски отделене специалисташ ба.

СУРТА ТIА: Колымски ГЭС хьалъеча буровой балхий начальник И. М. Новиков (аьрдехьа) буровой мастера помощник В. В. Орлов.

В. Татеринa сурт.
ТАСС фотохроника.

Баркал оалийташ къахьийгад

Кхо кIира совгIо ха я Грознерча № 1 йолча школа дешархой «Родина» совхозе къахьегаш а салеIаш а бола. ДIадийнача бьцадаарашта оасар деш, кхьча сри хьаьбоаккхаш хиннеб уж цига.

— Укх боахаме оаха къахьега кхоачигIа ахка да, — йоах школьни отряда кулгалдеча Тарасевский Алексей Тихоновича. ХIара аьхки совхоза дирекце баркал оал шоашта новкъостал даьча берашта. Ишта дика къахьийгар хIара бригада укх шера а. Шоай новкъостоп тIечьа ца бусаш бохк бир укх шера цига хьалха баьхача Симонова Галинас, Гуева Наташас, Мацки Юрe, Литвинов Сережа, кхоча ворхIлагIча классера дешархоша. Белгалбоха боагIа шиналдаь шера вIаштта уклаэ хьинаре къахьегарца шоай цIерех дIайоазйийта дешархой: Ершов Витя, Висаитов Салман, Оздоева Люда, кхыбараш.

Мукъача хана тайп-тайпара спортивни ловзараш деш, шоай новкъостий меттел совхозера нах а хьежа ухаш художественни самодеятельноста концерташ уттадир цар.

Б. АЛАЕВ.

КОММЮНИКЕ

Советски Союза Коммунистически партен Румынски коммунистически партен Центральни Комитеташи СССР-ан СРР-ан правительствашеи барт оIаштIехьбаккхарах 1970 шера 6-ча июлера денз 8-ча июле кхачачаца официальни доттагIала визитагIа Румыне Социалистически Республике хиннай СССР Министрий Совета Председатель, КПСС ЦК Политбюро член А. Н. Косыгин керте латта Советски Социалистически Республикай Союза правительствени делегаци.

Визит йолча хана кулгаш яздаьд доттагIала, цхьана гIулакхаш леладара, вIаши новкъостал дара хьакъехьарча кердача Договора.

Советски Союза партийно - правительствени делегаци вIашагIкхийтта хиннай Румынски коммунистически парте Генеральни секретараца, Румыне Социалистически Республика Паччахьалкхен совета председателаца Н. Чаушескуца, хIаьта цунца доттагIал тIехь цIенача дег тIара беседа а хилар.

Советски делегаци вIашагIкхийтта хиннай Бухарестен Плоештех къахьегамхошца, из хиннай «Браза» яхача мехкдаьтта химически комбинате, 1-ча Мая цIерагIча мехкдаьтта химически оборудоване заводе. Массанахьа а безаме, доттагIалца тIаийбора советски хьаьший, шинне а мехка халкъашта юкъера вежарий безам къыгга хьа а хьокхаш.

ДоттагIах тIехь, вIаши дагардар дика кхетадаш переговораш хиннай СССР-ан СРР-ан партийно - правительствени делегацешта юкъе. Делегацеша вIаши дIаюха ховийт даьх шоай мехкашка коммунизми социализми хьалъяра хьакъехьа, цар дийцад советски румынски гIулакхаш малагIча хьал тIа да, дIахо уж дегIадоалладара накъаш, дIа-юха дагаьлар дунен халкъашта юкъерча лоархIамегIарча проблемашта.

Делегацеша раьза хиина бакъдир доттагIала, цхьана гIулакхаш леладара вIаши новкъостал дара хьакъехьа 1948 шера 4 феврале даь хиначча советско - румынски Договоро Советски Союзи Румыненеи юкъе кердача тайпара гIулакхаш тоссаделийтара вIаштIехьа даь хилар, шарна юкъе цхьана леладу, шинна а оагIонна гIойла йолаш дала шерра гIулакхаш чIоагIдеш доккхадаккхаш лаьца хилар.

ХьалхагIа шиннача договоро чIоагIъяь доттагIала традицеш дIахо а лелаеш, кердача договора тIа хьалхокх цхьана леладаьча советско - румынски гIулакхаша Iоаяь опыт, социализми коммунизми хьалъеча шинна а мехка кагIдаьннараш, социалистически мехкашта юкъера доттагIала цхьана леладу гIулакхаши чIоагIдалар. Европен дерригача дунен тIеи хинна хувцамаш.

Переговораш йолча хана оагIонаша юха а тIъкчийнадир СССР-ан СРР-ан юкъера массе оагIорахьара бувзамаш социалистически интернационализма принципашка хьежжа, вежарий новкъостала, шинна а оагIонна йолча гIойлен суверенитетен къаман лоIамеи сий дара, цхьатаррарча бокъонийн вIаши чурча гIулехьашта юкъе ца гIертареи лаьрда тIа дIахо а шерде лаьрхIа шоаш хилар.

Шинна а делегаце белгалдаьккхар, социализма мехкаш цхьоагIа йолаши кхотаденнеи хилара шоаш боккха лоархIам белга. Цар хьакхайкадир Варшавски Договорага хьежжа дIахо а цхьана гIулакхаш леладеи кхыча социалистически мехкашца доттагIали цхьана леладу гIулакхаши дегIаккхуллеи чIоагIа лоаш шоаш хилар. ОагIонаша белгалдаьккхар Экономически вIаши новкъостал дара Совета довзопал чуха массе оагIорахьара цхьана леладу гIулакхаш СЭВ-а XXIII-ча специальни сесса решенешка хьежжа дегIаккхувлар лоархIаме долга.

Советски Союзи Румыней бакъду, социализма, социальни прогресса хьанттаьна хьалхе а лелаеш, кхыча социалистически мехкашца, дерригача прогрессивни машар безачеи низашца цхьана гIулакхаш а леладеш, шоаш империалистически агрессена, колониализманеи неоколониализманеи лаьрхIа духьала латтаргахилар, халкъий машареи кхерамзлени гIулакх чIоагIа хьалоаттадергхилар.

ОагIонаша хоадамбоалаш бахе Вьетнамера США агресси, ВIашагIкхийттача Штаташа агрессорий тIом Камбоджа территоре цIа баккхар, гераэ наздаца гIа-гIа дукхагIа Лаоса чурча гIулакхашта юкъагIертар. Ьккхайкаду Индокитая халкъаша лоаттабеча керта мукъален къовсамца шоай бокъонца солидарность хилар. Дунен цу дакъа тIа машар юхаеттабара американски агресси соцаяза, США-и цар гIоначийн бIу арабаккханза, шоай кхел цхьана а тайпара арахьара юкъегIертала доацаш, шоаш къоастаяра йола Индокитая халкъий бокъон сий дииза дергдац.

Гаргарча Малхбоалене гIулакхаш кхохкадалоро дIадех кхы тIехьа ца а теттаиш 1967 шера 22 ноябре ООН Кхерамзлени Совета ьача решенега хьежжа дов политически накъаца къоастадара дезар делга, шие дIалийцача IарбиЙ ерригача территорешкара израильски бIу цIанбаь Iоъарабоккхалга, цу районерча ерригача паччахьалкхенашта кхычарех тийша хIама доацаш, машареи кхерамзлеи хьалашка яхa бокъо Iалашдалга.

Белгалдаьккхар, Советски Союзи Румыни массаза а Европерча кхерамзлени цхьана гIулакхаш леладареч совещани гулъяра тIехьалатташ а Будапештски меморандума тIа оттаьча йовзаш йолча социалистически паччахьалкхений предложенеша совещани кийчъелга практически накъа тIа даккхара хилийта иргIоаца торонаш вIаштIехьйоахаргъяьйна шоашта хеташ а хилар.

СССР-ан СРР-ан партийно-правительствени делегацеша хьакхайкадир советски делегаце Румыне йиньача визитах, доттагIала, цхьана гIулакхаш леладара, вIаши новкъостал дара хьакъехьа керда Договор дарах дагардараш пайдана долча оагIорахьа, новкъосташха дувцарах массе оагIорахьара дIахо цхьана гIулакхаш леладелга дегIадоалара юкъе, социалистически мехкаш цхьоагIо чIоагIа йолаши кхотаденнеи хилара юкъе лоархIаме дакъа лацар хургдолга шоаш дог тийша хилар.

Эргайоахаш тоаё дына духьалара пропаганда

Къахьегамхошта коммунистически кхетам балара керттерча идеологически балха формех цаI а дына духьалара пропаганда. КПСС ЦК къаьстта белгалдаьд къахьегамхошта Iилман - атеистически кхетам балар дыних юхедисарашца лоаттабеча къовсаме керттера дар долга. Цу гIулейзо из болх дикн тоабеш эргабахар дIадех «Знание» обществоa лекторашкара. Цу хьакъехьа хьалхашка латта декхараш дувцаш яр укх деношка хиина республика «Знание» обществаa Правлене пленум.

«Iилман - атеистически пропаганда сеч «Знание» общества организаце лоархIам лакхбарахь» яхаш яр исторически Iилмай кандидата М. А. Абазатова яь доклад.

Докладчико а прениешка къамаьлаш дарраша а белгалдир укх тIеххьарча хане лекцей тематика тоеча а шеръеча а «Знание» обществано дукха нарагIдаьннилга. Лектораша каст-каста еш «ХIанзара естествознание дин», «Массайолча хана даьлах тешаш хиннабий наха», «КъорIен Iилман критикен», ишта кхыяраш сина йола лекцеш.

Наха чIоагIа езаеннай цIагIара лектореш сина йола политико-кхетамеи культурно - просветительни балха форма. Балха практико хьакъехкад массови атеистически мероприятешта дукхагIа бола ды лелаберaш юстара бусилга. ХIаьта цIагIарча лектореша торо хулийт ды лелаберий специфически башхалонаш, образовани, психологи теркал а еш церна кхетама бола доагIа вIаштIехьбаккха.

Цу хьакъехьа лоархIаме бола чакхбоах «Знание» обществаa Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача, «Красный молот», «Электроприбор» заводаш. Хлазкомбината нахьаннарча организацеца. Укхаза традици а цхьа дIаоттад лекционни денош чакхдоалхилга. Дика лекторащ-атеисташ хиларна белгалбаьнна М. Гайдина Л. Селищева, А. Ахтаханов, Х Битимиров, Ю. Айдаев, ишта кхыбараш.

Къаьстта наха чIоагIа езаенний Гайдина Маргаритас еша лекцеш. Маргаритас дика пайда эз гойтара агитатарех. Ишта, масала, «Мишта гучайоал хинe ды лелаберий къайленаш» яха лекци ешаш цо опыт а еш хьахьекхар «цIерамаш сиош лотадалар», «шурех хьаннива тамаше хIама», «елха иконаш», ишта кхы а.

Сунженски района Орджоникидзевския яхача станице юкъерча школа хьехархо а Л. Иванова. Къахьегамхошта хьалхашка каст-каста лекцеш ешаш, беседаш еш бIарсаго йиш я из.

Iазаьмате дукха дика хIамаш да дувца Советски, Ведана, Шалье, Наура, ишта кхыча районий лекторий балхах лаьца. Лакхлуш латт ешача лекцей дикал а цар дукхал а. Укх шера пхи бетта 1810 лекци йийшай республика.

Цхьабакъаа тара хурга республика ерригача районашка дына духьалара лекцеш ешарга кхьатаро да аьлча. Дуккхача районашка а Грозне промышленни предприятешка а нагтакьа мара ешаи Iилман - атеистически темах йола лекцеш. Цу тIа чулоацамга диллача ешарех хувдагIъяраш эсала а хул.

Iилман - атеизм декхарийна а дына духьала тIагIертта къовсам лоаттабе. Лектораштен агитаторащтен долча теоретически практически новкъостала центр а хиина дIаотта еза республика Iилман - методически Совета Iилман-атеизма методически секцеш, — аьлар пленуме къамаьл деш хиннача культпросветучилища хьехархочо Г. С. Черновас. — ВIалла а мегаргдоацаш гIулакх да лекцешта решенировани елга, аудиторешка, тематически секцешка дарга лаьдугIалга сина йолa методаш йитъалийтар. Iилман-методически Совето йIхха бувзаш лоаттабе беза районий методически секцешца, каст-каста лекцешка ладугIалга дIовштIехьдаха, хьалха латтарий опыт дIахьа ца еа.

Цул тIехьагIа къамаьл деш хиннача Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совете дына гIулакхашта уполномоченни волча А. И. Асаулкос белгалдир республика дына духьалара пропаганда республика дуккхача районашка эсала вIаштIехьбаьккха лелаеш хилар, цу хьакъехьа кийслуш долча кхоачамбоацараш. Цул тIехьагIа къамаьл деш хиннача, Ведана районии газета редактора С. Саракаева белгалдир республика атеисташта кхоачам хилал литература, гойтара агитаци ца хилар. Цо предложени елар дIадахача шерашка араийначча брошюрей дикагIдараш, лектораштa пайда эца йиш яраш хьакъеста а деш уж юха арадаха.

Дукха пайдане а маьлера а предложенеш тийлар пленуме къамаьлаш дарраша, «Знание» обществаa кегерхошта юкъе знанехи йоаржаяра методически Совета председатель И. Шаипова, Нохч-ГIалгIай истори, меттaи, литературен Iилман толхама институте атеизма сектора заведующе Ю. Айдаева, исторически Iилмай доктора Н. П. Гриценко, КПСС Грозненски горкома лектора Г. Романеца, ишта кхыбараша.

Республике атеистически бола тоабара хьакъехьа соцам тIацийцир пленумо.

Б. ВАСИЛЬЕВА.

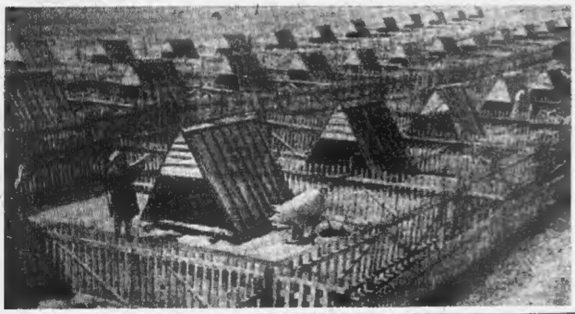

ЛИТОВСКИ ССР. Алитусски районерча «Сиинас» яхача совхозе укх шера 100 гектар лаьттанна лоархIаш дIаяхле а 100 центнер дукха хьалхай. Паччахьалкхенга кехкад 1130 центнер гарга хьалхай дуах.

Наха хьанкарштeн хурскаштен лаьрхIа аллалара лагерь я совхозе (сурта тIа).

М. Баранаускаса сурт.
ТАСС фотохроника.

МАШИНАШЪЕРИЙ ПХЕЛАГIА ПЛЕНУМ

Укх деношка Нохч-ГIалгIай профсоюза обкома машинашъеча боахкай пхелагIа арсIавеха пленум хилар. Арахецача продукци дикал, технически боарам лакхбара, машинашъеча проектно-конструкторски организацей, предприятей, боахама кулгалхой профсоюзни комитеташа хьалхашка латтача декхарех дийнар цига. Цу дешаех докладаш йир ГосначахьалкхенатIахьожамен бустама технически лабораторе начальника воз. Готчева, профсоюза обкома председатела воз. Байкурадова.

Цар белгалдоаьха арахеца продукци дикагIаллийтаса' хIара предприяте, организаце шерра социалистически ахь а бовзийта профсоюзни бахьамий организацей кулгалхоша дукха къахьегаш хилар. Цхьайолча предприятешка («Красный молот», «Электроприбор» заводашка) боаьхаа пайда ийбу КПСС ЦК-ас могашъяна сакхат доацаш продукци кийчъечеи юка тоне ца еаш дIателанеи Саратовски система. Заводскойа пехойе профсоюза комитета шерьаьча заседанешка, массаза болх бед йолча производствени совещанешка юкачеа кеттеръа тамех я — арахецача продукце дикал лакхьяра. Цу хьакъехьа шерра пайда ийбу социалистически къахьегама коллектив, ударник яха сийлен цIераш яхара лелаеча кхьех. Ишта шоайкара доагIа дакъа лоац цу гIулакха юкъе рационализаторий изобретателий Советаша, Iилман-техническа обществаша Дуккхьа дIадахача 1959 шерех, укх шера пхи беттех арахецача продукце дикал лаккхьяра лаьрхIа эзар сов гIа предложени ечай машинашъеча предприятей рационализатораша.

Цу ше толла гIулакхаша торо хулийт вай заводашка арахеца дукхагIйола машинаш, изделеш потребителаш раьза болаш цар хоатташ дика хилийте. Цу тайпарча продукцеех я «Красный молот» заводе кийчъю фонтанни арматура, «Электроинструмент» заводе арахеца электросверлилкаш, «Пищемаш» хьаю хIанаш юга машинаш, дуккха кхыяраш.

Творчески организацешца цхьана дика дакъа лоьцар машинашъеча завода коллективаша укх шера профсоюза обкомоя паччахьалкхен тIахьожама лабораторей вIашагIъелхача, арахеца продукци дикагIаллийтара бола вIаштIехьбаккхара йолча хьежара-конкурсе а.

ДIахо ораторша белгалду боккхийча профсоюзни организацей балха юкъе нийсалу кхоачамбоацараш. ХIанз а тIехь дукхагIйолча заводашка мела латт арахецача продукце технически боарам тохка гIулакх. Масала: «Красный молот» заводе технически боарам хьалъэкхаш дола карташ массене шу хьалха оттадаь кьаденнад. «Трансмаш», «Пищемаш» арахецача продукце боарам хьалъэкхаш лоа картаи чIагда а доацеш да. Шерра балхе юкъе я дикьа лелаедеи да вай мехкарча машинашъеча предприятешка арахецача продукцеа «знак качества» луш дола гIулакх. Бахьна Нохч-ГIалгIайчея предприятешка арахеца продукцеех хIанзалца хьа цхьанне а кьхьалаш ца сийлен цIи. Ишта, кхыча, къаьстте Саратовски методах болх беча заводашка бетта шоаза, дIаяхкхь «качества дна» а бакъда уж «деноп» дIахкхьаш лан вай заводашка. Саратовски системах сакхат доацаш продукци кийчъергболаш бола вIаштIехьбаккхара кIезига тоаю «Трансмаш». Наьзранерски «Электроинструмент», «Пищемаш», кхыча заводашка. Кхеттел цу системах бола вIаштIехьбаьккхача предприятешка а пийса лоладаш болхлоштеи къахьегамхоштеи шоаш гаьра тIулаяц.

ДIахо къамаьлаш даьча «Электроприбор» завода керттерча технолога воз. Раклова, Назрановски «Электроинструмент» завода керттерча инженера воз. Шакриева белгалдаьккхар Ленински къахьегама вахта дIахо а толамца дIахьалдара, шоаш хьалхашка деттa социалистически декхараш кхоачашдара болхлоша, специалисташа, къахьегамхоша низ кхобеш цо хилар. Пятилетка тIехьарча шера план дикача продукцица белгальаьнна лерхI цар.

Боккхача тергамца ладийгIар гулбеннараша «Нефтехимавтомат» Iилма-техника проектни института Грозненски филиала технически отдела начальника воз. Фетеева мехкдаьтта чакхдоаккхача, мехкдаьтта химически, мехкдаьтта доахача промышленноста телемеханизировании хьисапе болх вIаштIехьбаьккхара накъаьла, экономистеш белгалъеш даьча къамаьлага.

Пленуме ишта къамаьлаш дир специпроектно-конструкторски бюро опытни завода директора воз. Петрачкова, транспортни машинашъеча заводе технически тIахьожама отдела начальника воз. Гарибашвиле, «Красный молот» завода конструкторски отдела воккхагIволча инженера воз. Ряузова, кхычар.

Предприятешеи профсоюзни комитетой продукце дикал лакхъяра хоадам бола де дезаш белгал а деш решене тIаэц пленумо.

С. ЧУХАРЕНКО,
облсовпрофа производственно-массови балхеи алапеи отдела заведующа.

Док никъ баь яьннай

Дукха ха йоацаш Новороссийски кемаш тоадеча завода юххера Цемесски бухтера форда тIа гIоллара шиё никъ баь яьнна Югославерча «Йозо Лозовина-Мосор» яхача кемай верфе хьаьь док-гигант.

Цхьайтта ди шиймар «Будапешт» яхача танкера док Адриатиках, Средиземни Iаержачеи фордех тIех а веккха, кхоачае ездача дIахкхачанaа.

Керда док — Советски Союзе боккхагIчарех цаI: цун дIоахал 225 метр, башне чурча оагIой шорал 36,5 метр да, 30 эзар тонн мухь бохьалу. Цу тIа еттаде йиш я мухь а тIехьа хи тIара доза 60—70 эзар а кхы совгIа а тонн йолаш дола «София» яхача тайпах дола супер-танкераш а тIехьа советски флотера поллагIа тоннаж йола кемаш.

ХIанзалца эзара доккхагIдолча советски кемашта доковн ремонт Мурманскеи Ильичевски, Одесса юххе, мара ц ёиш йолаш яцар. Цу тайпара цхьа док 1969 шера денз болх беш к, шолагIъяр — 1969 шера денз, уж а ишта Югославерча кемаш дерна хьаьь я.

Дунен тIа доккш ёча дак тIехьарча хана карагIа мел баьнна хIамаш шийна чулаьцад кердача дока гиганта конструкце.

ХIанзалца хиннача лоалл тIанз дIаоттараш дола керда док бола бе йолаялийтарца Новороссийски кемаш тоадеча заводера тоннажах дена балхий боарам шозза боккхагIа хургба.

Юрий ПОНОМАРЕНКО.
АПН корреспондент.

НОВАТОРИЙ НОВКЪОСТАЛЦА

«Октябрьнефть» НПУ коллективо июль бетта хьалхарча ворхI дийнахь планах лаьрхIачул совгIа 1880 тонн «Iаьржа дошув» даьккхад. ХIаьта шу толазелча дена совгIа даьккха чекхдьтта 55 эзар тонн да.

ХIамаи кхомбирах, керда резервашт гуча а йоахаш пайда эйбарах лаьрхIачул 700 эзар сом совгIа пайда баьб мехкдаьттахоша.

Уж толамаш доахча дезза дакъа лоац новаторий. Шоь толазелча дена нах балха юкъейихьай 279 рационализаторски предложенеша 46 эзар сом гаргга кходаьд. ДикагIйола рационализаторий лаьрхIаш ба токарь Павловский Василий, воккхагIволa механик Баллов Леонид. ХIарачо 18 предложени балха юкъейихьай цар. ХIаьта инженера Михайлов Александра 22 предложени производства юкъейоалаяьй.

М. ГОЛЬДИНБЕРГ.

ТАХАН ХЬАЛХА МАЛАГIАШ ЛАТТ?

1970 шера хьалхарча ялх бетта план лоалахарча республикай промышленноста кхоачашъяр

(процентийца лоархIаш)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къилбаседа ХIирий АССР	Кабард.-Балкхарой АССР	Дагестанан АССР
Реализаци ьаьч продукци боарама план кхоачашъяр	102,6	102,4	104,0	106,7
1969 шера 1-ча ах шерана нийсбича продукцена реализаци яра боарам лакхбалар	107,6	100,7	112	112
1969 шера 1-ча ах шерана нийсбича ерригa хьалла продукци дукхагIа хилар —	108,8	107,1	112	110,8
1969 шера 1-ча ах шерана нийсбича къахьегама овсарле лакхъелар	109,3	103,5	108	110,7
Ерригa предприятеш (бахача вахара бытовой гIулакхаш дера министерства предприятеш боцаш)	103	144	124	100
Царех: 1970 шера хьалхарча 6 бетта план кхоачашъйинца продукцена реализаци яра боарзна	13	22	11	17

20 МИЛЛИОН ТОНН ЯККХАРА!

СССР мехкдаьтта промышленность д1ахо дег1айоаллайра хьакъехьара КПСС XXIII съезда решенеш кхочашъеш, Нохч-Г1алг1ийн АССР мехкдаьттахой «1аьржа дошув» дукхаг1а даккхара хьакъехьарча дехкарех толаме доархIабеш хьабоаг1а. Ер шу къаьстта бехктоххаме да мехкдаьттахошта юбилейни пятилетка т1еххьарен хиларна. Т1аьхьа дехкараш хана1 хьалха кхоачаш а дь Даьхен керда заданеш кхоачашъяра лард йолла йолае еза ха я из.

Белгалдаьккха деза, укх шера Нохч-Г1алг1ай АССР мехкдаьттахоша мехкдаьтта доаха промышленность д1ахо дег1айоаллайра дакъера СССР Министрий Совета постановлени кхоачаш а еш болх овсарег1а хилийтара къовсам лоаттабеш хилар. Вай республике 1975 шера хьалоаккха мехкдаьтта 25 миллион тоннага д1аккхачийта лаьрх1ад.

Баьча балха итогаша хьахьокх вай республика мехкдаьттахоша укх шера 20 миллиони 500 эзари тони «1аьржа дошув» даккха, аьнна, денна дош сийлена кхоачашдешхилар. Х1аналехьа цар чоте да пландел совг1а даькка, 200 эзар тони совг1а мехкдаьтта. 20 миллион мехкдаьтта даккхара рубежага сихаг1а кхачара массайолча предприятешка шерра социалистически ях1 яьржай. Ала деза, «Грознефть» объединене д1айахьа фурд доаккхача мехкдаьттага диллача шу рубежа т1а аьнний аьна. Мехкдаьтта промысловни управленеш производственни планех1 деккхарйеш лоарх1аш. Д1ададача ах шера задани кхоачашъеьене а дикка тоабеннаб объединене бурувдеттача конторай болх а. Соахк укх хаьнца нийсдича 16 эзар метр совг1а буруш тахад цар. Бурув сихаг1а а тохаш мах к1езигаг1а д1абахийтарах, балха ханах дикаг1а пайда эцарах караг1даьннад царна издал бурув тохе.

Укх массехк шера эгара хьалха 5 бетта 500 эзар сом совг1а пайда баьб буровой организацешта. Кердача майде — Гудермесе малхбузехьа дукха пайда хургболу скважина болх бе йолаенна. Дукхен г1аг1ерттан къахьега дийзая В. И. Ленина Орден лелаеча «Грознефть» объединене болхлой, творчески инициативаца хьалкъалца чакхйоах производственни мероприятеш. Ерригa даккхера меловни залежаш тоххаш я. Царех дукхаг1ъараш т1ехьара пайда ийбеш я.

Хьалха латтача бурувдеттача бригадех ала лов. Уж а къаьстта дика болх бу Малгобекски контора мастер Атаршиков керте латта, Старогрозненски контора мастераша Олейникова, Крамарева кулгалду, Карабулакски контора мастераш Губин, Буняев керте латта, Октябрьски контора мастера Оралкиа кулгаллу бурувдетта бригадаш. Нитта дикa къахьег дукххача мехкдаьтта доахача бригадеша. Уж а «Горскнефть» НПУ Лукин керте латта, «Малгобекнефть» НПУ Торий, Балаев, Бычков керте латта «Сунжанефть» НПУ Павлова, Летникова кулгалду «Старогрознефть» НПУ Твердохлебова кулгалду «Октябрьнефть» НПУ Ананьев, Пронин керте латта мехкдаьтта доаха бригадаш.

Мехкдаьтта доахарий а бурувдеттарий а толамаш лаьттан к1алхарча оборудованеша ремонтьерех тийща да. Хаанахьеп т1ехдиксен ремонт ю «Октябрьнефть» НПУ мастера Петрученкос, «Малгобекнефть» НПУ мастераша Леонтеш, Тваль кулгалдеча, «Старогрознефть» НПУ мастерий Батманова, Солнышкина бригадаша. Овсаре къахьег скважинашта капитальни ремонт еча Малгобекерча мастерий Кокоева, Гарахоненко, «Октябрьнефть» НПУ мастера Пасечника бригадаша, кхычар.

Шоаш дальчох кхоачам беш бац мехкдаьттахой. К1езигаг1а мах д1а а бохийташ балха темпаш лакхъергйола, боккха пайда лургбола творчески мероприятеш кхоачаргьеш кхочашьергйолаши да тхо. Из д1адех КПСС ЦК декабрьски Пленума (1969 ш.) решенеша, «Производства резервех пайда эцилга тоадарен халкъа боахаме экономе режим ч1оаг1ьарен» хьакъехьарча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмоси. Уж доарх1аме документаш терках т1абахийтан к1оарттеш 1омадьд мехкдаьттахоша. Цига белгальдьхар дукха маьлера мероприятеш. Балха юкъекхуль уж, д1ахо а юкъекхухьергья. Цар материальнин ахчани средствашк к1езигаг1а д1а а ухийташ овсарег1а хулийт мехкдаьттахой, бурувдеттарий, ремонтьерий къахьегам.

Мехкдаьтта дукхаг1а даккхара буровой балхий темпаш шерьеза, вешта аьлча дукхаг1ен дикаг1ен бурув тоха деза. Из фу яхача да аьлча, керда к1оарга горизонташ гучаяха еза. Лоаман довкъашка хазача хьалашка бе беваш болх ба из. Цхьайолъда, ца бича баргбац. Цига керда буровой вышкаш хьалье ергья. Цу мероприятешка дукха материальни а ахча а средстваш д1аг1оргья.

Республика бурувдеттараша керда технологи яхье а кхуллаш сихаг1а бурув тохарца кхоачашдергI уж мероприятеш. Хьалхаг1а скважинашта бурув техача материалашта эвалла бий, технически литература, 1оаль опыта рационализаторски предложенеш 1омаьий. Из дерриге лараг а лаьца бурув тохара керда режим оттаьий. Хьалхара хьокхамаш дика да. Д1адахача ах шера совг1а теха бурув цул чотах да (буровой бригадаш дукхаг1а хилар а доацаш). Цо хьахьокх кердача методах дукхаг1а бурув техача кхы а лакхаг1а хьокхамаш доахаргдолча. Укх шоллаг1ча ах шера из даргд саготаг1а х1ама кургдац бурувдеттарий.

Мехкдаьтта дукхаг1а даккхара лархIаме да болх беш йолча скважинай фондех дикаг1а пайда эцар, скважинашта капитальни ремонт еча цеха балхий темпаш шерьяр. Мехкдаьтта промысловни управленешка де делачох керттердар да из. Уж мероприятеш дерт1а чакхъяхарах тийша да мехкдаьттахой толамаш. Цудухьа скважинашта капитальни ремонт еча бригадай балхи хьалаш тоаде деза, сихаг1а хьалъе еза буровойш, ремонт яра темпаш лакхъе еза, х1ана аьлча кастта меловни скважинашта ремонт яь яла еза бригадай.

Мехкдаьттахоша шоашта могар, хоир хаьа «1аьржа дошув» эекьеда дойтара, дукхаг1а мехкдаьтта даккхара резерваш гучаяхара. Цхьабакъда, цу даькъе кхоачашдаиза дукха дисад д1ахо мехкдаьттахий инициативах, творчески къахьегамах тийша а да. Буровойн сихаг1а бурув теха а аьха болх бе д1айлара ханаш лоацъе еза. Цо торо хулийтаргья халкъа боахама эша «1аьржа дошув» совдаккха.

Даьраш дукха да, цхьабакъда, де деларац кхы а дукхаг1а да. Тешаме ала йиш я республика мехкдаьттахоша пятилетка хана1 хьалха кхоачашъертхилар.

В. НАЗАРОВ,
«Грознефть» объединене начальник.

Доазол дехьара

ТАХАН-МОНГОЛЕ ХАЛКЪА РЕВОЛЮЦИ КОТЬЯЬННА ДИ

ОРХОНА БЕРДАШКА

Монголе кълабседа-малхбузехьа г1олла 1одода моха эгара хозаг1а доаь Орхон яха хий.

Из ниэ болеш шоэ тайпарен хьэ чтакдарин хьаьнала дуцарац 300 шу хьалаг1а маньчжурсан лаьрхоьна аьтап ц1и уралэй Онхсах. Хьарсам чурча хана кастаста сопг1аташ тийннад донаш дотой аьхчан хьисапе. Бакъда, дукха ха яалехьа дезача металлина меттел хи ку теса болабаьб маздарбар саина бола хи чура ж1аг1а. Дорк денала Орхоно из юха а декхаш юкъаг1ьахьахой цу райнах импере ч1оаг1але яра ялайаш. Шоэ аьтув да балар ниттa даьцад г1аьрахона шоеш.

Х1аьта хьоре вай хамаги хьекхоачадьар кхы дар да: къонахчал доача халкъо йохаваь шоэ бердашка кхача г1ойртанд мастаг1ин уйлаш.

Х1ана 49 шу дизад хий социалистически республика халкъа г1улюех деш дола. Цунна йисте г1олла поселкаш хьалъьий наха, х1аьга дигарча 1алама хозалца цецбаьхача цар, царех ц1ераш тэккай: «Дикаяр» «Иразлан», «Хозаяр».

Оаха дикьа г1улакх — Сайхан-гомол, е Башхалъэа район. Бкача вкача г1аждин боабашкийн онзаш эца собаьника. Хин 1аманшка ник деш лел 1алзамоге покхий г1ург1ажаш. Цхьабакъда, цига дала тха безам оттийтараш пейзажац хиина 1аьар, обласете меттел, беррагача маха а г1орбьина башха дика нах а бар.

Сйхан яха поселок амфитеатре хьисапе лоамаш йоса овг1оца шерра д1аьржа улл. Баьццарча фоне юкъера шаьра белгалдоаэ к1ир тела ц1алгаш. Юкъе — школа интерната керда здани. Аьрдехьа, хьалхен латтача капитальни г1оргашта к1еззига дезьаг1о, к1ай юрташ латт. Аккач дамалахьа цига д1ачуух баха нах.

Цу юртех цхьаннахьа тха къамьал хилар юртбоахама объединене председателаца Хашийн СЭТЭВ-воца. Юкъерче ховарча цу г1ийлача дег1ерча саго сиждуш дуццар шоэй юртбоахама объединене, хьалхалаттарий толамех. Тха къамьал цхьаза а кхычахьа лестад, х1ана аьлча т1ег1ертта къахьегаш даьккха ди х1ана а кхоачаш дег чура д1алалаиза цар председатель, цунна дагаухар кхоана бригадашта, ферайй болддоша де дезариш, шу духьа цигача распоряжени д1алелар юрта чу хьачухача кооператоршта.

Хьалхаг1а МНР ЦК аппарата болх беш хиннаа Хашийн СЭТЭВ, 1966 шера парте Сайхане Хьожавьа из. Техьабиса хинна боахам доацача хана хьалхалаттарашта т1ехьакхебаьб цо.

«Их эклэт» («Сийлахь-йоккха дочин») яхача юртбоахама объединене болх беш 800 саг ва, х1аота дезалдой а т1ехьа лаьрх1ача 2300 ва уж. Бахча наьха х1ара сага сих юкъера доарх1аш 12 гектар лаьттан 31 бежаш кхоач. Объединене шера дохол 8 миллион тугрик я. Цхьан дезала доходаш 2400 тугрик.

1962 шера эгара хьалха болабеннаб кооператораш лаьтта лелаэе. Х1ачт цар шера эзар тони соьг1а ялати 15—20 тони баьцадаарий гулду. Цхьабакъда, керттера пайда хьайбай боахамах хул объединенеца.

Укх т1еххьарча шерашка дукха г1орбьина болх берин хьалаийнаб боахаме. Обществени хьайбий боахам дег1абоалабара дукха ина д1атен МНР Социалистически Къахьегама Турпал Басаацианбис Шоэ жа 1уццш орхонски атаг1арча хоахача баьцал т1а доджалду жа 1уша Цэрэнчигмар, Рагчаа, Аюуша. Доахан лелдара гонзачи доарх1аш ва божа 1у Макалмеа а дукха кхыбараш а Юртбоахама объединене шера лачиахьалигенга йоаж 45 миллион литр ч1ак йохкац аьнна шура, 24 тони даьтта.

Лакхуш ба кооператорий культурни боарам. Берригача дезалаш даьъхах кхаь даькъа радиоприемникаш я. Х1ара дезало шинэгара иттнега кхачалца газеташ журналаш язду. Районни центре хьайийлай йоккха библиотека. Д1а-юха лелача библиотекаши киноредвижкаш кхашкарча ерригача бригадашта а х1аьта ниттa жа 1ушта а г1узакх ду.

Х1инз беррагача мехкаца цхьана башла-хоза ц1ей — Халкъа революци 49 шу дизар белгалдаккха кийчъенна я «Сийлахь-йоккха почин» яха юртбоахама объединени. Д1ахо а керда х1амаш караг1дувргда царна, керда коталонаш йоаларгья.

Улан-Батор.

Г. ХАРЧЕНКО,
АПН соб. корр.

Т1ЕХЬАБУСАРАШ ХИЛА ЙИШ ЯЦ

БИЗЗА ПАЙДА ЭЦА ЕРРИГАЧА ТОРОНЕХ

Пятилетка т1еххьарча шера хьалхара ах шу чакхдьинна. Кийчача продукцеа реализаци ярен тайп-тайпара ч1оаг1а эша продукци арлхецарен ах шера план 5 ди хана1 хьалха — 25 июне кхоачашйир республика промышленноста болхлоша. Ялх бетта еррига а планал совг1а реализаци яь продукци 17735 эзар сома мьаха я, цу доьлъе нонаг1аяр мехкдаьтта, фенол, ацетон, полиэтилен, синтетически спирт, г1ишлон х1ира, швейни изделеш, мебель, консерваш, макаронни къайолен нахалеш а йолаш.

Б1арча хьанйцача укх шера ялх бетта соахк цу ханаца нийсдича республика промышленноста продукцеа реализаца яр 7,7 процент лохъенний. Къахьегама овсарле лакхъялара чотах дег1аеннай из. Къахьегама овсарле ах шера планах лаьрх1атуд 6,4 процент совг1а лакхъенний. Х1аьта соахк 6 бетта хиннача фактически боарица нийсдича 9,3 процент худ из.

Пхе шера план хана1 хьалха кхоачашъяра хьалхаша латтача социалистически лехкарех толаме лоархIаю «Октябрьнефти», «Горскнефти» мехкдаьтта промысловни управленей, мехкдаьттан газовни управлене, Вознесенски газ чакхйоахача завода, химкомбината, В. И. Ленина ц1ераг1ча Грознески мехкдаьтта чакхдоахача завода, А. Шерипова ц1ераг1ча нефтемаслозавода, «Красный молот», «Нефтехимзапчасть», «Электроприбор», «Трансмаш», Гудермесски медико - инструментальни заводий», «Терек» фирма, № 1 йолча г1ишлонматериалий комбината. Ассиновски консервни завода, ниттa кхы дукхи а коллективаш.

Цхьабакъде, цу дикача хьокхамашта лаьла дукхаьна предприятей, организацей болхи т1а дукха кхоачамбоацараш нийслу. Къаьстта уйла е езаш да 17 предприятиюнь бетта производственни заданеш кхоачаш ца яр. Из бахьан долаш вай республика промышленноста б1арча хьанйцача июнь бетта начахьолихен план кхоачашъяннизар. 1,3 миллион сома йола продукци Даьхенна д1а ца луш йисар. Продукцеа реализаци яра план, лохе хьа ни хьоккхара, кхоачаш ца еш йисай 13 предприяти. Цхьаьберий бехкаг1а 4 миллион сома мьаха тайп-тайпара изделеш д1аккхачийтанд йоаг1ачарга.

Къаьст - къаьста предприятеш, цу даькъе хьунпромбоахам, Малг1обика кирпичаш ю завод, Аргунски г1ишлонматериалийн г1ишлониндустреи комбинат, Грозненский шурий, а йолаш дукхахача хана деза, т1ехьасаш къайоаг1а. Тержалле доаг1а цхьайолча предприятешa, цу даькъе «Сунжанефть» НПУ. Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаха завода, «Грознефтехимзаводы» объединене производственно - энергетически контора, Малг1обика кирпичаш еча завода, № 15 йолча маслозавода, шекар деча завода, кхычар укх шера хьалхарча ах шера соахк цу ханаца нийсдича продукцеа реализаци яра боарам лохбар.

Массайолча Министерствий, управленей, объединеней, трестий кулгалхой т1ехьадисар д1адаккхара чехка оарцаг1боала беза, ца гонбеш тоабе беза шоай карерча отраслей, предприятей болх. Эггара хьалха из де дезарех ба Нохч - Г1алг1ай АССР хьуна боахамен хьу лоьярен управлене (нач. Матвеев), г1ишлонматериалий промышленности управлене (нач. Мутаев), кхычан промышленноста Министерства (нач. Липина), «Консервплодоовощ» производственни - совхозни объединене (нач. Горошко), шурий промышленностен шура кийчъярен управлене (нач. Баранов) кулгалхой. Царна пухьоаг1а дукха предприятешa ялх бетта балха бизза итогаш йина т1ехьаюсаш хилар.

Къаьстта терком т1ебахийта безаш да къахьегама овсарле лакхъяра г1улакх. Ло йиш йоацаш да къахьегама овсарле лакхъяра заданех 28 предприяти ца доарх1аяр, х1аьта соахк укх ханаца нийсдича 10 предприятенцьан болхлочо хьалара боарам лохбалийтаб. Цахадаш къахьегама овсарле дег1аядувлар хилаиза даргдоаца х1ана а хинна д1аотта деза, х1ана аьлча производство яйярен цуи эффективность лакхъярен лард я из.

Пятилетка т1еххьарча шера шоллаг1а ах шу доладеннад. Цу юкъйисача бехктоххамеча хана предприятей коллективаша шоашта хьалхашка латта социалистически дехкараш кхоачашларах тийша да пхе шера план хана1 хьалха кхоачашъяр.

Цудухьа массайолча предприятешна, объединенешка, управленешка, трестошка д1адахача ах шера боахамашта миннта доалдир анализ е еза, динэр овсарниш кхоачам-боацараш гучадаха деза д1ахо йоалча хана къахьегама овсарлен производстве экономе эффективность лакхъяра т1аерраль практически мероприятеш бoлгальаха еза. Цу т1а к1оарггa чура резерваш гучайхара т1аерраль хила еза уйла. х1ана аьлча царех хоаш, дерт1а пайда эцаро кхы а лакхаг1а хулийтаргдар хьахулар. 1илманен техникан караг1даьннар юкъехулаш, халача балхашта механизаци автоматизаци яро, материальни ахчани средстваш к1езигаг1а д1аахийтарна, производства массайолча звеньяшка экономе режим ч1оаг1ьярца производственни процесашта интенсификаци яра г1улокхо къаьстта терком т1абахийта беза. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо лийнавул т1ехьаг1а д1ашаг1ьеяка мероприятеш кхоачашъяра лоаттабу т1ахьожам ч1оаг1бе беза, дукхаьга а дикаьга а диллача цьатерра лика тоале деза балха т1а дола хьокхамаш.

Укх юбилейни шера юкъейисача хана хьатхашка латта деккараш пхе шера плани хана1 хьалха кхоачашйяра къаьстта хьинар айдено къахьега деза х1ара производственни коллективо. Из ца дойн дергдац. Из да х1ора партера д1адехар.

Продукцеа реализаци яра 6 бетта план кхоачаш ца яь предприятеш.

	Предприяти директор	парторганизаце секретарь	проценташа кхоачашъяьй
Аргунски г1ишлонматериалийн г1ишлониндустриальни комбинат	И. А. Волобуев	Н. Н. Нефедов	53
Малг1обика кирпичаш ю завод	А. М. Алероев	З. К. Эржепова	87
Назрановски кирпичаш ю завод	В. А. Алиев	С. М. Цороев	[illegible]
Ермоловски хьунпромбоахам	А. И. Марзиев	Д. С. Дзанаев	[illegible]
«Автоспецоборудоване» № 2 йола завод	А. В. Моребис	В. И. Пахомов	[illegible]
Назрановски трикотажни фабрика	А. Г. С. Дзортов	В. А. Умаров	[illegible]
Назрановски райпромкомбинат	А. У. Ахильгов	М. Б. Угурчиев	[illegible]
Грозненски гормолкомбинат	Ю. А. Ахвердян	П. Н. Филиконов	92
Духхакомбинат	В. Г. Рогов	А. С. Макерьев	97
№ 3 йола мыхк ю завод	В. Р. Сорокин	Л. И. Литвинов	89
Самашкински консервни завод	А. Б. Баиров	Н. А. Астретдинова	97
Наурски чхьаг1ар ду завод	О. А. Алексаньянц	Н. Н. Цепин	87
Назрановски мельзавод	Б. Б. Ужахов	Х.-Б. Н. Майсигов	88

Бурийттадаг1а шу да Литвак Ивана химкомбината № 132 йолча цехе слесарь волаш болх бу. Технологически оборудовани тоаю цо. Шийбола дика бовзача, йоккха опыта лакха гоьзали йолча цо товиь оборудовани т1ехьила могаш, ца йолаш дукха болх бу.

Сменин нормаш дикка т1ехкочашъю цо. Дукхача хана дика болх а беш лакха толамаш доахаш хьавар белгал а доаккхаш коммунистически къахьегама ударник яха сийлен ц1и еннай цо. Литвака.

СУРТА Т1А: Литвак Иван болх беш вола. С. ХУГАЕВА сурт.

КЕРДА РЕЗЕРВАШ ЛЕХ

Производства резерваш гучаяхарахь, руда1ап кхомбарахи, из лорададархи дола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо х1ара къахьегамхочунга д1адоьзаьчгар, цу т1ехь йола наьха творчески инициатива хьаллапар. Письмо т1а оттадь декхараш кхоачашдара беррига массово-политически болх т1аберзабар — из дар торала партийни организацеша шоаш цу Письмо чулоацам д1абовийта йолалуш керттера дег1алоаттадьр.

Из бола творчески бир Грозненски автотранспортни предприятиe партийни организаце.

Дерриге технико-экономически хьоахамац ойлерiдолаш ерраеча группай, болхлой, инженерно-технически болхлон, г1улакхерча наьха алаяи даккхара предложенеш оттаир. КПСС ЦК Письмо маьккхара дола г1улакхаш чакхдахира йиш хилийтар экономахам планированеи экономически стимулированеи кердача система т1а баккха.

Чурча торонехи рационализаторий хьинорахи пайда а машхьайир кузоваш, хьоьла ираш тоайир. Ниттa «МАЗ-205» яхача 10 машина кузовш «МАЗ-205» яхача машенашта нехаргйолаш тоайир. Балха овсарле к1езигa йолча «КРАЗ-221» — тягачаш яхлеа 3 автомашинах «КРАЗ-222» яха 12 тони мукь кхуха самосвалаш йир. Ниттa хьалхий шиь 30 тоннаш шиь 24 тоннаш йола автопоездаш. Болх беш и 15 самосвальни автопоезд царна 5 т1ехьайийза ши самосвал а йолаш. 11 автопоезд и т1ехьайийза кузов йола цхьацца прицеп а болаш.

Мукь т1аботташи т1ера 1обоакхаш машинаш к1еззига сайца лоаттаеш цу балхашта лаьра1а цехаш хьаеш г1улакхаш даро. тайп-тайпара йолча маркай машинех дукхаг1а пайда малаг1чар лу юлжаро, шоэ подразделенеш а йолаш предприятешe коммерчески хьужоа хьениллиро, ниттa кхычараша йиш хилийтар мукь лакхачийтарах болча пайда даккбе, планел йола доковлаши накоплени 1оэе. машинашка болх дукхаг1а байта.

Территори толеш, керда цехаш хьеш, уж бола бе йолийлийташ балаеш даьд. Цу дерригоеша йиш хилийтар 5 бетта план хана1 10 ди хьалха кхоачашйе. Планах баххьа безаш хиннача 955 эзар тони метта 1120,1 эзар тони мукь д1абихьаб.

Коллективе болх беш коммунистически къахьегама 264 ударник. 10 бригада, цех а, 1971 шера чотах болх беш вола 19 саг сийлен Доска т1а язъяхаь. Уж ба Г. Е. Головченко, Б. П. Дьяков, Н. И. Трофимов, кхыбараш.

КПСС ЦК Письмо т1а ахар кхоачашдеш боккха болх баьб Я. Л. Шапиров кулгалдеча «Чечингстройтранс» объединене Автоприцепех пайда эцилга 4 процент лакхдаьд. шоэ смених болх беш йола машинаш дукхаг1а хиннай, электроэнерги 44,3 эзар килоетт — сахьат теплоэнерги 352 г-калори кхоьий, нормах доаккхачуьт 1 процент дукхаг1а кхоадаьд лоатор. Уж г1улакхаш дарах баьнна пайда 120 эзар сом ба.

М. ПЛЮЩ,
КПСС Грозненски горкома инструктор.

1ИЛМАН ДУХЬА, НАЬХА ДУХЬА

МОСКОВСКИ УНИВЕРСИТЕТЕ ХИННА ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

Вай планета гонахьа «Союз-9» яхача космически кемаца ш1аккхьца баь барайтта дийнахьа буса никъ баьча советски космонавташта караг1даьннача башха дика г1улакх. СССР летчиках-космонавтайна шоза Советски Союза Турпала А. Г. Николаевцеи Советски Союза Турпала В. И. Севастьяновцеи ш1ашаг1кхетара хетаьь яр Ленински лоамашка Московски университете 9 июле хиннa пресс-конференция. Из ш1ашаг1техаяр СССР 1илмай Академеи СССР кхыча мехкашцарча г1улакхий Министерстваи.

Шу эзар совг1ача корреспонденташ, кино, радио, телевидене, 1илмани общественни организацей векалаша ч1оаг1а детташ т1оараш а долаш т1анийцар пресс-конференце президиуме гучабьнна кердача космически наьха турпалаш, боккхий советски 1илмахой.

Юхьанца дешна дош а оалаш пресс-конференци хьайийлар СССР 1илмай Академе президента академика **М. В. Келдыша.**

Цо хоам бир, ш1аьхача яхча космически никъ ше беш экипажо толаче кхоачашъяьий 1илма-технически экспериментийн медико-биологически тохкамийн чоалхане а шера в программе, аьнна. Цу наькъа результаташ, белгалдаьккхар президента, боккхача доарх1аме я космонавтике дег1айоалайра.

Космически тохкамаш дара советски программа генеральни никъ, аьлар М. В Келдыша шоэ кьахьа чакхдолаш, — космонавтикана караг1даьнарех халкъа боахама г1улакхашта, 1илма-техникан прогрессие пайда эцаш. Цу новкъа г1олла баьккха доарх1аме т1а ба «Союз-9» яхача кема баь никъ.

Академе президента ч1оаг1а даькхьала бийцар хьовнахча доай космонавтийн космически аре кароавера дикача г1улакха т1а цар д1ахо галамаш дахаш лоаш лоаш баьккхр. Цо хоам бир, космонавтика дег1айоалайра юкъе тьахкаг1а К. Э. Циолковске ц1ераг1а йола дошо медаль еннaя СССР летчиках-космонавта А. Г. Николаева т1еххьаьнне дочкхэ дакъа лаьар СССР 1илмай Академе президиумо белгалдаьккха а СССР летчика-космонавта В. И. Севастьянова К. Э. Циолковске ц1ераг1а йола дошо медаль хьожаиь а хилар.

Гулбенчараша деттаии т1оараш а долаш медаль д1аелар космоса турпала.

Къамельа де дош ду СССР 1илмай Академе члена-корреспондента **О. Г. Газенкона.** А. Г. Николаевеи В. И. Севастьяновеи баьча наькъо, аьлар 1илмахочо, зог теша а деш хьахьох, космически наькъ ваха лелча хьалашка сага д1аьхача хана йоахавела меттел, эффективно болх бе а могаргдолаш хилар.

Трибуне — «Союз-9» яхача кема командир СССР летчик-космонавт **А. Г. Николаев.**

Лоаша зийцар по «Союз-9» кемах а наьхьа бахь нола кийчонех а.

«Союз-9» яха кема, алар космонавта, керттерча даькъе хьалхаг1а хиннача «Союзех» дола кемаш мэрг да. Г1аьххача хана никъ бера программага хьежжа цу т1а космонавташа болх барен сад1ареи хьалаш тоадяла дарг ца хиларна дувзадене цхьадола хувзачаш даьд.

Наьхьа дахара еш хинна кийчо массехк этапах латтаи яр. Т1еххьарча этапе наькъа даха кийчделар тхо «Союз-9» яхача кема г1а белгальиь хиннача наькъа программага хьежжа. К1оарга1а 1омайора кема башхалонаш, цуй ориентаци лостам теларен системаш, вахар 1алашду системаш, лаьттангахьа лостадарен 1одосталарен управлене системаш, кийчо еча хана къаьстта моттиг хетайир 1илмай тохкамаши эксперименташши кхоачашъяра методикаш 1омараш шаьрьяри. Дукха х1амаш дир медико-биологически даькъе а. К1езига къахьегаизар общефизически кийчо ен а.

А. Г. Николаева ниттa аьлар, «Союз-9» кема экипажо теркаялъяьий советски американски космозвтаи сигалбаза кийчо яра йоккха опыт.

Шэй къамалъ чакхдоалаш космонавта аьлар, «Союз-9» кема барайтта дийнахьа барайтта буса никъ баьча т1ехьаг1а ш1убеннаг1а уйла йиш я ш1аьххача хана нах ч1ат йола орбитальни станцеш хьаечеи бола бечеи д1ахо сага хьинаре дакъа лоацара хьакъехьа.

Цул т1ехьаг1а къамаьл дир «Союз-9» кема борт-инженера СССР летчика-космонавта **В. И. Севастьянова.** Цо ма ерра йийцар «Союз-9» кема т1а яь технически экспериментш.

Никъ беча хана, белгалдаькхар цо, тохкамаш даьа седкъашта ориентаци еча, ч1оаг1аьа сердалоний 1аткъаме кемо тешаме цуйсен ориентаци елга 1алашдеча кердача авоматически датчикаца. Даьча тохкамаша йиш хилийтар прибор балха шаьрьялийта а цуи характеристакаш дикаг1ча, тайпара хьахаржа а. Тохкамах дика чакхъялар 1ы долча ваг1орахьа даьначе хина кема кулгашца Лаьттангахьа лостадита 1алашдеш йола визуальни оптико-электронни прибор.

В. И. Севастьянова д1ахо дийцар космонавташкарча хьалата хьежар духьа даь ца 1еш, керттерча даькъе. Ш1аьххача хана космосе никъ беча хьалашка саго, цуи ерригача маьженаша нийса болх бара торонаш к1оарга 1омайра а даьд медико-биологически тохкамаш.

Сай къамаьл чакхдоалаш аьлар В. И. Севастьянова, со белгалдаха безам бар, никъ беча юкъаг1а баха дукха материалаш гулъяь хилар. Уж бакъонка 1омаяро 1илмахошеи специалистийшеи йиш хулийтаргья орбита т1а ш1аьха ха йоаккхаргйола станцеш хьаяра новкъа г1олла д1ахо баха а г1улакхах кхеташ барайтта денахьа байсалп ш1аьхаг1ча хана космически никъ бара космонавташ кийчле а, учахц1енех баьха хьинар эшадаьэш болаш уж Лаьттан т1а ихакхоачабе.

* * *

1илмахошеи космонавташеи пуэ т1ехьаг1а йолаш цийдар советскии доазол дехьарчен пресса векалашa даьча дукхача хаттарашта.

(ТАСС).

Т1ЕХХЬАРА ХОАМАШ

ПРАГА, 9 июль. (ТАСС). Геттара дика толамаш доахаш чакхдаьккхад хьалхара ах шу мукь кхуьха автомобилаш еча, Чехословакие эгара йоккхаг1йолча «Татра — копршивнице» яхача завода коллективо. 19 миллион крон — ниттa да «Татре» автомобилаш ераша чехословакии экономика дег1айоалаьа лаьца даьъа.

Завода ехнел совг1а йола продукци экспорте йода. Эггара дукхаг1а чехословакин грузовикаш ийю Советски Союзо. Дукхьала хьалхарча ах шера укхзаьра СССР-е яхийтай «Татра — 138» яха 580 машина. Вай мехка г1ишлошъеча дукхахача моттигашка дика хилар чакхьеккад цар.

* * *

ЛОНДОН, 9 июль. (ТАСС). Европе кхерамзале лоракра дешай хьакъехьара Европа юкъара совещани гулъеяа хьалапара резолюцин цхьа барт а болаш т1анийцар горникий къамаш профсоюза х1ара шера хулайш йолча конференце города Дулвасе. Из резолюци юкъейоалаеш горникий профсоюза Шотландски отделене генеральни секретаро Уильям Маклина белгалдаьккхар, Варшавски Договора мехкаша кхайкхаьча Европа кхерамзален дешай хьакъехьарча совещанe тарлургда континентера кхоккам дикa мелбе, ядерни герз д1адаржалга соцаде, герз хьадарга д1айохийта расходаш к1езигъе, аьнна. Варшавски Договора мехкий предложени хьалапара Великобритане правительство т1ахьийхар цо. Европе машари кхерамзален лоракра хилаиза даргдоаца хьал да Европе х1аиз долаш дола доазонаш дока йиш йоацаш хилар бакъдар, аьлар д1ахо У. Маклина.

* * *

КАИР, 9 июль. (ТАСС). Селхан египетски артиллере Къахьача 1аьмашта къулбехьарча районе йохайир израильски ши танк, аьлар ОАР герзашцарча низий командоване никало МЕН яхача агенства беча хоамах. делкъел т1ехьаг1а ОАР фецарча оборона юкъаккхайир Суэцки канала районе египетски эскара ловкеэшта атака е г1ийрта 50 израильски истребитель — бомбардировщик.

* * *

ПАРИЖ, 9 июль. (ТАСС). «Фашистски приговор» я йоах «Юманите» афински военни трибунала 37 гречески патриота яьча судах.

Французски коммунистий газета лаькдаш духьал да гречески суда приговоре, лош къовстдара элементарни бакъонаш теллаеш гречески антифашистаашта яь судебни процесс хилар белгал а доаккхаш.

«Юманите» прогрессивни общественность т1аьхьех афински хунтана духьал къовсам лоаттабеш долча гречески халкъаца барт цхьоаг1о йола болам хаиннарег1а хилийтаре.

* * *

КАРАКАС, 9 июль. (ТАСС). Венесуэла къахьегамхой — мехкдаьттахой федераце арлаькхий американски мехкдаьтта «Креол петролиум корпорейшн», «Синклер Венесуэла ойл компани», «Филлипс» петролиум компани» яха компанеш къахьегама договораш телахдеш хиларах, къаьстта аьлча болхлойн г1улакхера нахи к1езигбе компаней йиш йоаца пункт цар телхаеш хиларах бехке еш йола заявлени.

Федепетрола яхачо, цу пункта духьал а йолаш компанеша д1ахо баллара д1абоах болхлой.

Федепетроль правительствога кхайкхай американски компанеша лоладу провокационни г1улакхаш соцадир хьадехаш, из ца дойя мехкдаьттахоша ерригъюкъара забастовка кхайкаергхизар д1ахайтад.

* * *

ЛОНДОН, 9 июль. (ТАСС). Великобритане Коммунистически парте председатель Джон Точер Англе дукхалга диллача шоллаг1ча профсоюза — машинаш ерийн литейщикийн профсоюза цхьан отделене кулгалхоле харжав. Цо хьалхе лелаергья цул профсоюза Манчестерча, Аштонерча, Стокпортерча организацешта.

Яундера — Камеруна столицера Къаман федеральни собране ала-ш.

В. Королинцева сурт, ТАСС фотохроника.

ДИЦЛУРГДОАЦА ДЕНОШ

Йоккха событи а хилла дӀаяттад Нохч - ГӀалгӀайчен культура болхлой укх массехк дийнахь Карельски автономни республика къахьегамхошца хуьлаш дола вӀашагӀкхетараш. Ерригача республика общественноста теркам тӀаоз цар. Мелла йоккха хиларах эрительни зале дӀачувала моттиг йисацар Российски Федерацей Къилбаседа Кавказа республикайн халкъа артиста Эсамбаев Махьмуда концерташ долча хана.

Пхелагӏча шоле Петрозаводске театре вӀашагӀкхийттар шийна а республика никлаш. Шо-шоай балха опыт, дӀахо йолача хана шоашта юкъера бувзамаш кхы а вӀоагӀлургхдарах дийцар творчески болхлоша.

Цу дийнахь а шоллагӀча дийнахь а Сартовала яхача города къахьегамхошта шоай искусство дӀайовзийташ хилар Нохч - ГӀалгӀай илли халхарен ансамбла коллектив. Аккханарча театре гулвеннавар кхо эзар совгӀа саг. Кхьметтел сигларa доаггӀача бесса шоашта догӀа ЮтӀаделхаш ме а шо - шоай моттигашкара дӀа-хьа хьаэзар зрителаш. ХӀаьта вай ансамбла артисташа тӀаьдаьча сцен тӀа шоай ерриге а программа тӀехдика, ихьаккха а хӀама новкъа доаваш чакхъяьккхар.

1721-чу шера Кончозеро яхача хи йисте Петр I йиллача «Марциальные воды» яхача эрсий эттара хьалхарча курорте хилар цу деношка вай республика писателаши композитораши. Музейга, кердача санаторега дьежар уж.

ЧӀоагӀа хоза хийтар царна тӀадоагӀача шера 250 шу дузаш йола дахчах яь гӀишло — Петровски килс. Дукхадезденнад Петрозаводске бахача наха писателашцара вӀашагӀкхетараш. ЯлхлагӀча шоле уж тӀайнар Петрозаводскерча езача машиностроене завода, слюдяной фабрика къахьегамхоша.

ШоллагӀча дийнахь Анахина цӀерагӀча типографе болхлой клубе шоай призведенеш ешаш хилар писателаш. ХӀаьта цу дийнахь сарахьо СССР журналистий Союза Карельски отделене зале вӀашагӀкхийтар Нохч - ГӀалгӀайчен писателаши композитораши «Ленинская правда», «Советская Карелия», «Комсомолец» яхача моттигерча газетий журналисташца.

Советски Ӏаьдала шерашка детӀаенача вай республика культурахи экономикахи дийцар цига Нохч - ГӀалгӀай АССР культура Министра В. А. Татаева, Писателий союза Нохч - ГӀалгӀай правлене председатела Р. С. Ахматовас дийцар къамаи литературах лаьца, таханарча дийнахь из мел дегӀаденад. ХӀаьта Кареле вахача юкъа цох лаьца шийна хетадепар дийцар писатела Мамакаев Мохьмада.

Дукха дийцар цу вӀашагӀкхетаре Карельски АССР культура министра ноа. Л. Калмовске Кареле къахьегамхошта вай къаман искусство а литература а дезадена хиларах. «Боккхача безамца хьеж тхо шун концерташка, чӀоагӀа хоза хеташ ладувгӀ писателий художественни произведенешка, — аьтар цо. Дукххача хана лагалаттаргда Петрозаводска, Кондопога, Сартовала, Лахденпохья городий къахьегамхошта шуца хинна вӀашагӀкхетараш».

Филармоне артисташа Кошелева Раисас, Земсков Викторa, Нохч - ГӀалгӀай АССР-а искусствай заслуженни деятела Кдамашевская Мариас дакъа а лоацаш концерт оттадир цу вӀашагӀкхетаре. Гулбенначар боккхача безамца тӀайцар композиторий Бексултанов Ӏумара, Халебский Александра, Димаев СаӀида произведенеш.

Йоаккха терво-ю хьаьний Кареле газеташа 8-ча июле арадаьнна «Ленинская правда» белггалдар. Кареле дӀахьоча Нохч - ГӀалгӀай литературан искусствам деношта хетаь яр из номер. БӀарчча оагӀув хетаьяр республика писателашта. Ахматова Раисай, Мамакаев Мохьмада, Чахкиев СаӀида, Музаев Нурдина стихаш кепатеха яр. «ЧӀагӀлургда доттагӀал» яха Р. Ахматовай статья. Базоркин Идриса «Кьоначa Лорса уйлаш» яха очерк, «Дувпа тхона халхарех, Махьмуд» яха Эсамбаева искусствах йола Копылова репортаж яр цу номера тӀа.

БархӀлагӀча шоле а Петрозаводскеи Кондопогеи къахьегамхошта шоай искусство дӀайовзийташ хилар Нохч - ГӀалгӀайчен творчески коллективаш. Кижи яхача гӀайреие выступленеш йир писателашеи композиторашеи. ЧӀоагӀа хоза хийтар массанена укхазара Кареле а Россе Къилбаседа а наггахьа мара кора ца доагӀа тайп - тайпара къьхара памятникаш.

БАЗОРКИН Идрис.
(телефонаца).

ДЕКХАР ЦӀЕНА КХОАЧАШДЕШ

Сонтал-кураль йоацаш, дог цаьалха къьнела къахьегаш саг ва Дикажев Хьовда Дауд.

1944 шера фронтера ше Казахстане веннача хана дена ханиъа боазама цхьаццайолча моттигашка цӀена къахьегаш хьавоагӀа из.

ХӀанз «Грозжилстрой» СМУ-1 йолча снабжене отдела экспедитор ва из.

Дауд бахьан цӀенна юкъагӀа латтийсабац цига гӀишлошъярий болх — массе хана эш-эшшаш йола материалаш лоаттаю. ХӀаьта хеннахьа а кхоачамболлаш а гӀишлошъю материалаш хиларах тийша мадий цӀеноша хьалдеь декхар. Из дика кхета а деш бу Дикажева болх.

Шийна тӀадилла гӀулакх хьинолъе, дизза тешамо деш, дисциплина йолаш ва Дауд. Коллективо лоархӀаш ва, дика мах бу цо беча балха. Нагахьа деза ди белгалдеккхац Дикажево ахчан преми ца луш.

ДӀабаха Сийлаьь - боккха Даьхен тӀом хилалеза хьалха Наьсаран районе Наьсар-Кертарча Ленина цӀерагӀча колхоза хьажкӀаш кхеена звенона керте латтар Дауд. ХӀаьта 1941 шера шийн лоӀемак ЦӀеча Эскаре воде из. Дальни Востоне, Тихоокеански флотерча Паччахьалкхен бувзама МВД 3-ча къьесттача полка нийслу Дикажев.

Ше тӀем тӀа лелдаь цхьадола хӀамаш боккъонца дагадагӀац цунна. ХӀаьта а Дауда дагадоагӀараши цунгарча документашеи кхоачамболлаш тешал ду Синлахь-боккхача Даьхен тӀем тӀа цо шийна мога дакъа лаьца хилар.

1941 шера ноябрь бетти эггора хьалха тӀем тӀа кхоач Дикажев вола полк, Новочеркасске обороне отт из. Немецки фашисташа дӀалаьца Ростов-на-Дону юха хьаяккха вай Советски эскаро бирса тӀом лоаттабу цу хана.

Дикажев юкъе вола подразделени моастагӀчо гувна тӀа лаьца позици йоахе тӀайода. БӀаьхбенна къиза тӀом отт укхаза. Гитлеровцаш лелха а бийя гув хьабоакх. Бакъда аккарой ши саг вув, укханна когах чов хул.

Вай бӀухоша са декха майра тӀом барах 29 ноябре юха йоаккх Ростов-на-Дону.

Ростовски направлене тӀом баьчул тӀехьагӀа МВД къьесттча йола кхоалагӀа полк Сталинградски фронте хьожаю. Шийн берриге тӀема низ тӀабахийта Сталинград ккха гӀерташ моастагӀа хьуваь ка а иа.

Котельникова кхоач полк. Вай эскаро дӀайолаю фашистий блокаде йохаь лаьрхӀа йола контрнаступлени. Цу участке ударни низ а болаш тӀом бу кхоалагӀча полко. Бирсе а дӀаьхдения а тӀемаш хул. Гитлеровцаша шоай зур ду. Котельникове дӀа ца хеца гӀорташ. Укхаза эггара халагӀчарех йола фриций цхьа чӀоагӀало йохаю Дикажев юкъо волча расчето миномёташ йийтта.

Цул тӀехьагӀа, Цислянская яха станица хьа а яьккха, Сталинграде, тӀема лотаь латтача, жагӀате сӣна, унзарча цу городе кхоач халача тӀемашна гӀолла чакхъяьнна полк. Сталинградски тракторни завода районе позици лоац цо.

— Оаха эьлхагӀа баьр лоадам болаш тӀом хьийабацар тхона укхаза бӀаргадайначоа юкъе, йоак Дауда. ДӀадувца хала де из. Цхьан оагӀорахьа немцийн воих оагӀорахьа тхойн а долаш, улица тӀа болабелар тӀом. Топаш, автоматаш, пулеметаш етташ вӀаши дегӀала кхаьчар тхо. ВӀаши качъухаш тӀом беш, со юкъе хиина, бӀухой группа немций болча оагӀон тӀа эьлар, тӀаккха уж чуболча цӀеношка чукьийлхар тхо. Цхьан цӀагӀа тхои воих цӀагӀа фашисташи а болаш, вӀашка ейттар. МоастагӀа воацар цхьаккха хӀама бӀаргагоацар сона, из вувлга мара ккы цхьаккха уйла керта чу яцар. Тхо гитлеровцаш болча цӀагӀа чудьлар. Доккха туржаӀ дар цига хиннар. ЧӀоагӀа духьел эйттар немций юкъьенца. Бакъда шоайчох хӀама хургдоацача кхаьчача, кхоалагӀча этажа тӀара корах ракхувсабала болабелар. Цига сона кертане, наькка, кога човнаш хилар, сакхетам чура эьлар.

Кхо бутт совгӀа ха йоакх Дикажева цу човнех госпитале уллаш. ТӀаккха юха а тӀем тӀа воде Курски областерча Обоянь яхача городе, шийн полк латтача. Из дар 1943 шера август бетта. Укхаза бетта гаргга бӀаьхбенначa тӀема юкъе дакъа лоацаш хул Дауд автоматчик а волаш. ЦӀаьнга а наьнха чов хул цунна.

1944 шу долалуш Харькове тӀем тӀа нийслу Дикажев. Советски эскаро маттахьа еттaш массенакхьара а моастагӀа эккхеаь юхатӀеэьашка воаккхаш хинна ха яр из. ХӀаьта а цхьаццайолча моттигашка, шоаш лоладечох хӀема хургда моттaш, чӀоагӀа духьел эттар фашисташ. Бирса, дарха тӀемаш хилар Харькове, Городе Ленински районе тӀом беш вар Дауд цу хана. Цига гитлеровцаша тохача бомба гаргаш кхет цунна кертах егӀига бӀарг а боаккхаш. Сенхетам чура воал бӀухо. 17 ди бийсем доакхи цо хьа ца кхеташ. Юкхера а городе Кирове госпитале дикагӀа хул Дикажев. Бакъда юха тӀем тӀа воахалургволаш верац из. ЙӀаьхача хана тӀем тӀа латташ хиннача халонаше човнаш, кертах а корох а йоаккхача осколкаша шоай Ӏоткъам бир дегӀа. Инвалид а волаш арвоалийт из госпиталера.

Вай махк дӀалеце гӀийрта бӀаха моастагӀа эшаеш тӀем тӀа лаьтта бӀаьш эзараш, миллионаш болча бӀухоех цаӀ ва Дикажев Хьовда Дауд, шийн са ца хоадаш Даьха дореш лийттав из.

Иштта ялх шу даьнначул тӀеГерманел котдаларех, сийлакхьбоккхача даьхен тӀем тӀа котало яьккха тхьо шу кхачарех, СССР ТӀема Низий 50 шу дизарех сина медалаш я цунга.

Иштта бе мугӀерерча советски саго — Дикажева Дауда хьабакьа вахара ниъ.

Ю. ЧАХКИЕВ.

АГИТБРИГАДА КХАШКА

Кхашка къахьегачарна хаддаиза гӀулакх деш я Урус-Мартана райогa Гехи яхача юртарча культура ЦӀен агитбригада. Кхаст-кхаста йода из миниатюраш кхаш лададераш, доаркьш болча. Хов культура болхлоша кхашка къахьегарий тиқашка а ухаш шоашта эша хӀамаш йӀе йийт йоацилга. Цудухьа автолавка шоаца а йолаш йода цига агитколлектив. Шоашта эша товар эц цу чура юртбоахама къахьегамхоша.

Иштта чӀоагӀа раьза хул кхаш лададераш художественни самодеятельноста коллектива шоашта уттадеча концерташта а. Сакъердаме хул Абазаров Ӏечас кийчъяь програмаш.

Шоай лектораш а ба агитбригадеца. Цар дувий къахьегамхошта мехкара а доалол деньара а кердадараш, дуней халкъашта юкъера гӀулакхаш дӀадовзийта.

Къахьега чӀоагӀа евнеяй къахьегамхошта самодеятельни артисташа Мурдалов Ӏабдурешида, Устарханова Заргана, Исмаилова Аьсета, Тасуева Тайбата, кхычар гойташ йола номераш.

М. МУСАЕВ.

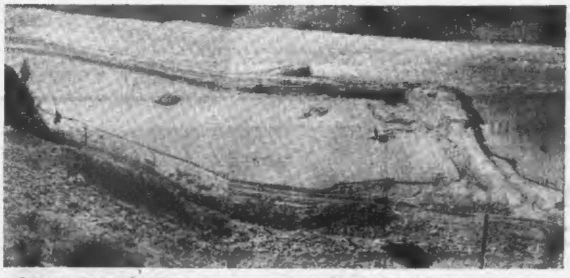

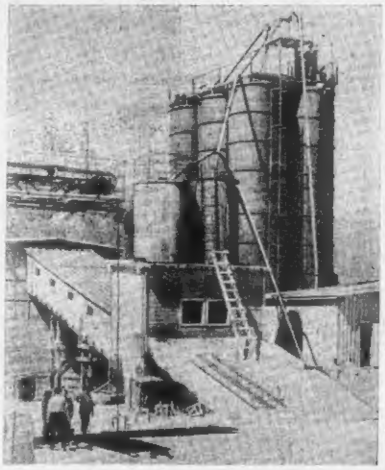

Саянски доамашкара Ӏодолаленна Енисей Сибарегӏен аренашка гӀолла чахк а даьле Шан ониене лоде. Карловски створа районе шин оагӀорахьара доамаша геттара готту хий. Массехк шу хьалхагӀа специалисташа белгалдаьд Енисея хий нивъ шигача сунт теха бехха безаш хилар.

Шушенское яхача юртатарй 60 километр дӀехо вахача шерра хьалбе болабьб Ӏалаьмато боккла гӀирс — Саяно - Шушенски ГЭС. БӀарга ца яйнача тайпара йоккха хургья из. ГЭС-а арочни плотина лакхал — 240 метр, тӀагӀоллара нуй дӀоахал — километр. Саяно - Шушенски ГЭС-о шоай тайпара гидроагрегаташ отт заргъя 640 эзар киловатт аьи болаш.

Баллаш деш «Саянгэстрой» опытни коллектив я. Машинаькъен шоссейни наькъен тӀаьа техка даьинад Енисей тӀа гӀолла, хьалъеш латт бетонни заводаш, электропередачай линеш. Ознаменни Черемушкин яхача посёлкашка чуӀе цӀенош. Хин ьтта оагӀорахьара хьалхарча арӀин котлован чулоствеш йола перемычкаш хьалъьй гӀишлошъерана. 15 гектар лаьтта хьадаьккхад Енисейгара.

СУРТАШ ТӀА: Саяно-Шушенски ГЭС хьалъчара аьтта оагӀорахьарча котлована панорама, (лохехьа) Енисея аьтта оагӀорахьарча берда йисте хьалъеш латта бетонни завод.

Ю. Барнина сурташ.
ТАСС фотохроника.

Сакъердаме бюллетень

А. П. Чехова цӀерагӀарча республиканеки библиотека справочни библиографически отдело укх шера эггара хьалха яздьд Ӏилманн информаце институтен общественни Ӏилмай фундаментальнии библиотека арадецаш дола бюллетень. Цуна юкъедоагӀа эрсий, кхыча мехкий халкъий металла кепатеха литература. Цар тӀа дув: Азе, Африка, Югославе, Польша, Чехословаке, Болгаре, ГДР экономиках, политиках. Долаш да дуней юкъерча болхлойи коммунистийн боламах дола керда советски а кхыча къамий а литература.

Экономистий йиш я цу тӀара шоай профессех дола керда литература, «Керда Советски экономически литература» деша. Демархочун беэм тӀагӀоргболаш ла книжкай, журналий доакъой литературоведени, института бал хий цӀераш тӀайола бюллетень. Из бюллетень шоана кораоагӀаргда библиографически отделе.

Х. САПРАЛИЕВА.

ХАОТТАМ

Тахан республике гӀоллеи Грозненни кӀезиг - дукха мархаш а йолаш, йоачап а йоацаш, малхболехьара гӀаьххьача боарамe мух а хьекдаш хилей фегара температура республике гӀолла 30—35, Грозне 32—34 градус йӀоахал йолаш хилей тарлу. 12-ча шолера 15-ча июле кхаччалца кӀезиг-дукха, цхьаза кощагӀо мархаш а йолаш, йоачап а йоацаш, лоаман районашка ды а кьувкъаш, малхболехьарен къуьба - малхболехьарен гӀийло, гӀаьххьача боарамга кхоачаш мух а хьекдаш ха хилей фегара температура бийсашка 15—20, деношка 32—37 градус, лоаман районашка бийсашке 10—15, деношка 20—25 градус йӀоахал йолаш хилей тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

СПОРТ

«Спартак» ДСО маӀеча наьха волейболаш командашта юкъе Днепропетровске хинна Ерригсоюзний яхьаш чакхъяьнпай.

Цига дакъа лоацаш яр «Спартак» ДСО Централаьни Совета массехказза чемпион хинна ленинградски команда, укх шера «А» классе шоллагӀча группе лоазаш йиьлагӀа моттиг яьккха Днепропетровскера «Автомобилист» яха команда, 1970-ча шерара Украина чемпион Львовера «Спартак», кхьйола а командаш.

Яхьай хьалхарча дийнахь Новосибирска командаца лайзар грозненски «Автомобилист». Цета счет 3:1 йолаш котьльяр из. Счет 3:0 йолаш котбаьлар вайбараш Днепропетровска командаца лоазаш в.

— Эггара сакъердамегӀа дола лоазар дар грозненций Львова командаца хиннар. Украина чемпионаш, грозненцаш а санна, цӀаккха а эшанза бар. Хьалхара а шоллагӀа а парти вайбараш котбоалаш чакхъяьлар. Цул тӀехьагӀа шозза вӀаштта ийшар. Юкъерча пхалагӀча парте грозненцаш юха а котбаьлар. Цхьагарра счет (3:0) йолаш ленинградцаши запорожцаши эшабир вайчар. Грозненски «Автомобилист» даьлха яьлар.

Иштта ялх шу даьлначул тӀехьагӀа шоай хьалха хинна чемпиона цӀи а доцо медалаш а юха а хьаьхар грозненски волейболисташа. Дото медалаш яьхар Львоверча спортсменаша, борза яраш — Днепропетровска команда.

Общественни порядок хорaеш

ХЬАЛХА ХИННА РАЗВЕДЧИК — милице гӀулакхе

Дукха ха я тӀом чекхбьенна, хӀаьта хьалха хинна фронтовой разведчик, хьалха а санна, посте ва.

Каст-каста дагадоагӀа цунна ше вурийтта шу мара даланза эӀамига саг волаш Калиновски станицера фронте ваха. ТӀом болабеннача шоллагӀча шера дар из. Бабкин Илюша воддаю а форда пехотаца нийсалар.

Десантник волаш Геленджик-Туапсе яхача районе эггара хьалха тӀем тӀа нийслу из, цига хьалхара чов а хул цунна. Госпиталера араваьннача тӀехьагӀа 318 стрелкови дивизе 885 стрелкови полке нийслу. Цига разведчик хул Бабкин.

Эскаре гӀулакх даь хӀаьчa Грозне станце специник волаш болх бу цо. Цхьа тӀа а вийха, партийни организаце секретара аьлар цунга вай коллективо лакгӀбола нах милице балха бохийт, хӀаьта хьо хьалха хинна разведчик ма вий. Фу хет хьона? Из а ма йий пост, хьо хиннаф сагна. Уйла а йийя, юхавола.

Дукха ха иккханзар Илья Гавриловича уйла еш, милицейски шинель тӀейиккхар цо. Иштта милице воккхагӀвола сержант хилар цох.

Москвера Баку йодар поезд. Берса - Юрт тӀехайра цунна Бабкин. Новкъа воагӀаш проводника аьлар цунга цхьан пассажира хӀавам чуйола чемодан лочкъаьй. Поезд Карабулака тӀехьа кьача, Илья Гаврилович вагона тхов тӀа ваьлар. Цунна бӀаргавайра тӀа вагӀа саг. Из хиннавар чемодан лочкъаьяр. Къу хьалаьцар. КӀалхара ца воалийташ, Серноводске кхаччалца Ӏо а воалаьц, цига поезда тӀера Ӏоваькхар цо из. ХӀаьта чемодан шийн даьга дӀаелар.

Из бахьан долаш Бабкина ахча премих елар.

Цкъа стрелочни посте малаш ца хов саг чувьнчав аьнна хабар дир милице дежурнега. Цул сибот а хьадийцадар. Дукха уйла а ца еш, цхьан таксистагара дийхар Бабкина машина городе га баккхар. Бакъда улицаш саг воацаш яьсса яр. ЦӀаьхха автостанце юхе шоашта хьалхашка наькъа дехьа воалаш цхьа саг вайра царна. Машина соца а яь, хьа тӀаийхар цар из.

— МалагӀа улица я ер? — аьнна хаьттар-таксиста. Цу кагьа сибатах вайза а вайза, Бабкина хьалаьцар зуламхо.

Иштта милице воккхагӀа волча сержанта Бабкина вуламхой йиза цо моттигаш кӀезига яц.

ТӀем тӀа волаш цунна енна шийча «ЦӀе седкъа» яхача ордена дукххача медалаштеи тӀакхийттай хӀанз милице болх дика барах енна кхо медали «Советски милиции отличник» яха значоки.

С. ВОРОНИН.

ЦУННА ТӀАДИЛЛАР ТЕШАМЕ ХУРГДА

Хьалха хиннача бюрос сонна бахбар нерто Устин кхоачаддеш хиларах, производственни гӀулакхех коммунистаца еча отчеташка партийни собранешка ладувгӀалда, аьнна.

— Хьангара дӀадоладургхавай — аьнна бюро членашка хаьттар парторганизаце секретара Н. С. Скуратова.

Массане а цхьа барт болаш сопалир эггара хьалха Масаев Жунусага ладувгӀаргда вай, аьнна.

Трибуна тӀа воал Масаев, лохача дегӀара векъа корта кӀайбенна саг. Сих ца луш, хӀаьдя хьамаьл ду цо.

Масаева дувц новкъостех, шийх. Доккхалаши совдарк даш цун къамаьлца. Цкъаза чӀоагӀа хала хул болх а беш деша, йоак цо. Дийцар ше Ӏомалераш малагӀа предметаш да.

Вахар етта хиннадац цун, кемал тохкеш халонаш тӀайиттай цунна. Шийн дийтта шу даьча йозала йоакхо е езача эттар из. Транспорте балха вахар Жунус: машинаьякъахочун болх хам а эӀамагӀа волча хана деш безабенлабар цунна. Юххьанца слесаралла, тӀаккха осмотрщик-автоматчик волаш болх бу цо. Производстве дика болало ва аьнна сийлен доска тӀа воахк. Милице гӀо валар аьнна хӀийла къамаьл дича, дӀаьх ца доайташ, раьза хилар Масаев. Иштта эшаш лелс, коммунист массаза а хьалхарча моттиге хала ма везий, аьлар цо. Из ххераш ваьар вляьп кӀезига доагӀаргда оьший керда професси йоваа езарах а.

Юххьанца балха тӀа дерриге а нийслацар дика. Цкъаза, хулиганаш тӀаккьчача хьаккхашта лоаркӀаяцар цох. ГӀалаташ дувлар. Бакъда из дерриге а дӀадаьлар юххера а.

ХӀанз Масаев Жунус милице дика болхло, отличник ва. Цо совцабаь итташ харцахьа лийняах ба. Из бахьан цӀийбала безац новкъостий. Отдело доккхал ду цох.

Дежурствe воагӀа из кхычарел хьалхагӀа. Инструктажал хьалхе ерригача телеграммашка, ориентировкашка хьож из. ХӀаьта уж дукха а тайп - тайпара а нийслу. Блокнота тӀа цо дӀаяздар из, цу мара кхетаргдоацача хьаракашца цо эцлургвар. Инструктаже сержанта чӀоагӀа ладувгӀ долла хӀама дьахе, дайне мара посте воалац.

Сиенах иттанел совгӀа йоачча пассажирски поездашка хьажа везаш хул. ХӀаьта муха ккхьеараш: межкдаьтта, хьу, техника ккухьераш-м дагаръь а варгаш. БӀаьш болча пассажирашка, гӀар яьннача, эӀамигача а боккхача конфликташка хьажа веза. Массанаьа кхача, кхе деза, Эшача новкъостал де а деза.

Пассажирски поезд ярга хьажеш перроне латтар из. Бакъда яр. Долла дӀама доаза хала да. Оарц дехаш цӀогӀа хезар. Вокзала хьалхашкарча скверe вӀашагӀеталдар бераш. Сержант дийнахь тӀаккхьчар: латар уреашка даьхадер. Урсаш хьа а баькa, дежурни волча хьбоалабир лийтараш. Цул тӀехьагӀа цо новкъостал дир цхьан сесага дайна ахча чудоалла бохча, документаш хьалаха. Уж тайпа масалаш Масаевах лаьца кхы дукха а да.

Волх бе, деша, дезала йоаккха е еза. Цкъаза низкъаво отт гӀулакх. Бакъда Жунус вохиц. Цунна хов шийх чулнe опсар хургвола ди гаьна доацилга.

ХӀанз гӀулакхаш дукха да. Шийн халкъа гӀулакх деш ва из.

Цу деррига хӀамай дукха ла Масаева коммунисташта хьалхашка эггара хьалха отчет луш хилар.

Н. ЛИПКУСЬ.
Грозне машинаькъа станце линейни отдела начальник.

Редактор
М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгӀа, хьажа

17 июль

6.30 — Юрта Ӏуйре (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.26 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачий программа. 8.22 — Ашараш. 8.30 — Республика городашкеи юрташкеи гӀолла яха информационни выпуск (эрсий меттала). 8.40 — Республика городашкеи юрташкеи гӀолла яха информационни выпуск (нохчий меттала). 8.50 — Республика городашкеи юрташкеи гӀолла яха информационни выпуск (гӀалгӀай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — «Бахкийна Ӏуйре» яха радиожурнал (эрсий меттала). 17.00 — «Сатирически талгӀе тӀа» яха радиожурнал (эрсий меттала). 17.30 — Кьонал (эрсий меттала). 18.00 — Беламе иллеши ашараши. 18.30 — Школьни глобус яха радиовыпуск (эрсий меттала). 19.00 — Москва.

Информационни программа. 20.45 — «Ялат чуцача хьалхадаттарашта» дола концерт. 21.15 — «Москва гӀолла воде со» яха художественни фильм. 22.35 — «Яллаш дола ча хана» яха концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ

15.30 — Чайковски цӀерагӀа йолча дуней халкъашта юкъера йиьлагӀча конкурсе лакхьаловцарий концерт. 16.05 — Школьни каникулий деношка. «Вызываем огонь на себя» яха художественни фильм кхоалагӀа сери. 17.25 — Киновикъьархой клуб. 18.25 — Поазанхочун Бекова хьакхехьа долга кердадараш. (нохчий меттала доакхх). 18.55—АхбӀаьшера летопись «1963-гӀа шу». 19.05 — Халкъа таланташ. Музыкальни тележурнал. 19.40 — Киножурнал. 19.50 — Дуней халкъашта юкъера обозрени. 20.05 — Шоана бераш. 20.15 — «Хьа...

РАДИО

12 июль

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — «Ленина никъа» газета обзор. 7.30 — Хоамаш. 7.40 — Москва. 8.15 — Передачий программа. 8.22 — Шоана дукхаезача ашарий концерт. 9.00 — Москва. 15.15 — «СалоӀа ненуташ» яха радиокомпозици нохчий меттала. 15.35 — Радиоладуг1архой шун заявкаш дола концерт. 16.00 — Москва. 16.30 — «Литературни Нохч-ГӀалгӀайче» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 17.00 — Со вӀашагӀкхийтар хьона. (эрсий меттала). 17.30 — «Кьонал» (гӀалгӀай меттала). 19.00 — Москва.

15.10 — Школьни каникулий деношка. «Вызываем огонь на себя» яха художественни фильм (даьлагӀа сери). 16.15 — «Знание» яха Ӏилмай популярни кинопрограмма. 17.15 — Къахьегами иллеши пхьеная да (нохчий меттала). 17.45 — «Са Гренада. Гренада. Гренада» яха документальни фильм. 19.00 — Чкъьарийдоахачун денга дола концерт. 19.45 — Шоана бераш. 20.05 — «Солнечный зайчик» яха телевизионни фильм. 20.45 — «Вертӏ ял», Дуней халкъашта юкъера программа. 21.15 — «КхоалагӀа кьонал» яха художественни фильм.

Тахани кхоанеи хургда

11 июль

В. И. Ленина цӀерагӀара майда. 19.00. Концерт. 20.30. Хроникально-документальни кинофильмаш хьокхаргда.

В. И. Ленина цӀерагӀара культура дворец. 9 сахьат даьлча болх беш да «Пионер» яха кинотеатр. 14.00. Йоккхача зале хӀирандийнахьара кинолекторий. «Дунен мехкашка гӀолла» яхача цикла тӀера кинопутешестви. 19.00 — Аккханара лекторий — «Мохк егарах» йола лекци. 20.00. Ӏалмачтеистически литература обзор. Тематически кинофильмаш хьокхаргда. 20.30. Аккханарча халхара площадке — халхарий сайре.

С. М. Кирова цӀерагӀара культурай салоӀен парк. 11а, 13а, 17а, 19 а сахьат даьлча массови площадке — ловзараш, конкурсаш, аттракционаш. 15.00. Спортивни площадке «Спартак» ДСО волейболаьни коллективий яхьаш. 19.00. Кинолекторий — лекци. Тематически кинофильмаш хьокхаргда. 20.00. Зелени театре Сунженски района художественни самодеятельноста коллектива концерт.

Химикий культура дворец. 20.00. Болх беш я Чернореченер посёлкера площадкаш. «Хьамсарча мехка гӀолла» яха темах кинофестиваль.

«Красный молот» завода культура цӀа. 18.00. «Граждански тӀема турпалаш» яха тематически обзор.

НГНПЗ клуб. 16.00. КӀирандийнахьара клуб. «Эггара бӀайзагӀа бола август» яхача темах кинолекторий.

Пролетбата цӀерагӀара культура цӀа. 18.30. «Советски республикий фестиваль». Казахски Туркменски республикай деош. «СССР халкъий доттагӀал — советски общество дегӀайоалаеш бола низ» яха лекци.

Н. К. Крупске цӀерагӀара культура цӀа. 14.00. Мукъьча республикай йохарйоеца союз яха устна журнал.

12 июль

В. И. Ленина цӀерагӀара майда. 18.00. Концерт. 19.00. ПТК эстрадни оркестра концерт. 20.30. Хроникально-документальни кинофильмаш хьокхаргда.

В. И. Ленина цӀерагӀара культура дворец. 9 сахьат даьлча болх беш да «Пионер» яха кинотеатр. 12.00. Йоккхача зале берий утренник. Чкъьарий дувцараш Ленина хетаду. Тематически кинофильмаш хьокхаргда. 18.00. Духовой оркестра концерт. 19.00. Аккханара лекторий — «Вай республика байракх тӀа — Ленина орден» яха кӀирандийнахьара дешараш. 19.30. Зелени театре эстрадни концерт. 20.00. Аккханарча халхара площадке — халхарий сайре.

С. М. Кирова цӀерагӀара культурай салоӀен парк. 14.00 республикански юный театра «Аленький цветочек» яха спектакль. 15.00. Спортивни площадке «Спартак» ДСО волейболаьни командашта юкъера волейболаьни яхьаш. 17.00. Массови площадке халхараш, ловзараш. 18.00. Музыкальни эстрада — симфонически оркестра концерт. 19.00. Зелени театре Нохч-ГӀалгӀайчен писателашеи поэташеи вӀашагӀкхетараш хургда. Шейба хетаьь концерт. 20.00. Кинолекторий — «С. Есенина вахари цун творчество» яха лекци. «Хьачча дунен тӀа» яхача темах кинофильмаш.

Химикий культура дворец. 11.00. «Юность» яха кинотеатр хургда болх беш. «Хозача дунен тӀа» яхача темах кинофильмаш хьокхаргда.

«Красный молот» завода культура цӀа. 17.00. миниатюрай театра выступленеш.

Н. К. Крупске цӀерагӀара культура Дворец. 10.00 «Книжка доттагӀа» яха берий утренник.

НГНПЗ Клуб.—«Юбилейни шерара ахка» яха Кирова цӀерагӀача поселке бахачара цӀей. 12.00. ТӀема часта шефий пионерашцара вӀашагӀкхетар. Берий художественни самодеятельноста концерт. 14.00. Кинофильмаш хьокхаргда. 17.00. Духовой оркестра концерт. 18.30. 1970-ча шерарча тӀадувхадеча баракъьй модаш. 19.00. В. И. Ленина цӀерагӀарча культура Дворецa халкъа драматически театра «Марнаш» яха спектакль. 20.30. В. И. Ленина цӀерагӀарча культура Дворецa эстрадни оркестра концерт.

Пролетбата цӀерагӀара культура Дворец цӀа. 19.00. Чкъьарий хундарий Ленна хетаь беседа.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-90; редактора зам. — 3-39-11; бехктехкама секретара — 3-34-38; партийни ваххарe, культурах, промышленностен отделий — 3-42-30; Юрта бахамий письмойн отделий — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательстви типографи. Револющи проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-90; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05142. Заказ № 5462.